

Üniversitelerin İçinde Doğdukları Kentlere Yönelik Sosyal ve Kültürel İşlevleri: Adıyaman Örneği¹

DOI: 10.26466/opus.472674

*

Mahmut Gürsoy*

*Öğr. Gör. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Rektörlük, Adıyaman/Türkiye

E-Posta: magursoy@adiyaman.edu.tr

ORCID: [0000-0001-5977-9547](https://orcid.org/0000-0001-5977-9547)

Öz

Toplumların uğradığı iktisadi, siyasi, sosyal ve kültürel değişimlere ayak uydurma baskısıyla biçimlenen üniversitelerin çağımızda ulaştığı form multiversitedir. Multiversite kavramı, kurumun parçası olduğu toplumun evrimine bağlı bir dönüşüm geçirecek çok işlevli bir hale geldiğine dikkat çekmektedir. Artık üniversiteler sosyal çevrelerine kayıtsız ve fildişi kulelerine gömülmüş münzevi kurumlar değildir. Yeni üniversite toplumun ihtiyaçlarına duyarlıdır ve hizmetlerini kampüs sınırlarının ötesine taşımaktadır. Bu yapısal farklılaşma ile birlikte üniversiteler, buldukları bölgelerin sosyal ve kültürel gelişiminde rol alan aktörler haline gelmiştir. Türkiye’de de üniversiteler, içine doğdukları kentlerin toplumsal, ekonomik ve kültürel yapısını geliştirerek bölgeler arası eşitsizliği gidermeye katkıda bulunacak kurumlar olarak görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, “her ile bir üniversite” politikasıyla sayıları hızla artarak ülke sathına yayılan üniversitelerin, bölgeler arası eşitsizliği giderecek bir gelişme aracı olarak, kuruldukları kentlerin toplumsal ve kültürel yapısında meydana getirdiği değişimleri/gelişimleri, kent sakinlerinin bu konudaki tutumlarını ve kanaatlerini Adıyaman kenti ve Adıyaman Üniversitesi örneğinde tespit etmektir. Karma yöntemin kullanıldığı araştırma -işlevsel sonuçların net dengesine bakıldığında- üniversitenin kentin sosyal ve kültürel değişiminde/gelişiminde olumlu işlevlere sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite, multiversite, kent, sosyo-kültürel işlevler

¹ Bu makale, Yazarın “Bir Kentsel Gelişme Dinamiği Olarak Üniversiteler: Adıyaman Kenti ve Adıyaman Üniversitesi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Social and Cultural Functions of Universities Intended for the Cities in Which They Were Born: The Case of Adıyaman

*

Abstract

The new form of the universities that are shaped by the pressures of keeping up with the economic, political, social and cultural changes that the societies face is multiversity. The concept of multiversity attracts attention to the fact that the institution has transformed into a multifunctional form dependent to the evolution of society. Universities are no longer institutions which were indifferent to their social environment and buried into their ivory towers. The new university is sensitive to the needs of the community and carries its services beyond campus boundaries. With this structural differentiation, the universities have become the actors involved in social and cultural development of their regions. The universities in Turkey are also seen as institutions that will contribute to reduce inequalities between regions by improving social, economic and cultural structure of the cities into which they were born. The aim of this research is to determine the changes/improvements that the universities -spreaded all over the country with the slogan of "an university in every city"- have created in the social and cultural structure of the cities where they were established as means of development for removing interregional inequalities and to define the attitudes and the opinions of urban residents in the case of Adıyaman city and Adıyaman University. The research in which mixed method used reveals that -when the net balance of functional consequences is considered- the university has positive functions in the social and cultural change/development of the city.

Keywords: University, multiversity, city, socio-cultural functions

Giriş

Toplumsal ve kültürel değişimde önemli bir rol oynayan üniversiteler, tarihsel süreç içerisinde yaşanan sosyo-ekonomik dönüşümlere bağlı olarak eğitim, öğretim ve bilimsel araştırma gibi geleneksel işlevlerinin yanında topluma hizmet misyonunu da yerine getirmeye başlamışlardır.

Üniversiteler için kamu hizmeti anlayışı demokratikleşmenin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Demokratik ilerlemelerin yol açtığı kitle eğitimi ile beraber üniversiteler elitist anlayışı terk ederek toplumla daha iç içe kurumlar olmak durumunda kalmışlardır (Scott, 2006). Böylelikle üniversitelerin içinde buldukları kentle ve kent toplumuyla ilişkileri yeniden gözden geçirilmesi gereken bir alan haline gelmiştir. Üniversite-kent ilişkisi, bu yeni üniversite anlayışına paralel olarak sosyal sorumluluk, bölgesel kalkınmaya katkı ve topluma hizmet misyonları çerçevesinde tanımlanan ve *multiversite* (çok boyutlu-çok işlevli üniversite) kavramı odağında tartışılan bir toplumsal olguya dönüşmüştür (Yılmaz, 2011). Gelişmiş Batı toplumlarında “kent-cübbe ilişkisi” şeklinde nitelenen bu etkileşim üniversitenin bilim yuvası olmaktan öte işlevlerine işaret etmektedir (Brockliss, 2000; Oktay, 2007). Zira toplumsal değişmeye katkı sağlamak, ekonomik ve sosyal kalkınmayı etkilemek, toplumu sanat, spor ve kültür alanlarında şekillendirmek üniversitelerin yeni işlevleri arasında yer almaya başlamıştır (Erjem, 2015).

Toplumsal değişmelerle birlikte çok işlevli bir kentsel kurum haline gelen üniversiteler, birçok ülkede yerel kalkınma aracı olarak görülmüş ve gelişmemiş/çöküntü bölgelerde yaygınlaştırılarak buldukları kentsel alanları çok yönlü etkilemeleri beklenmiştir (Organisation for Economic Cooperation and Development² [OECD], 1982). Bugün bir üniversite tarafından yürütülen etkinlikler, onun temel misyonunun çok ötesine geçmiş, kentsel gelişmeye ve yakın çevresine olan toplumsal ve kültürel etkileriyle son derece karmaşık bir yapıya bürünmüştür. Artık üniversitelerden sadece eğitim ve araştırma faaliyetleriyle yetinmeyip içinde buldukları çevrenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasında aktif görev yapmaları beklenmektedir (Arbo ve Benneworth, 2007).

² *Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü*

Üniversiteler topluma, toplumun refah düzeyine ve yaşam kalitesine sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan geniş bir çerçevede katkıda bulunurlar. Faaliyetleri gündelik yaşamın her alanını doğrudan yahut dolaylı olarak etkileyen üniversitelerin (Charles, 2003), çok değişik türlerde kamu hizmeti sunduğu söylenebilir. Sosyal ve kültürel işlevleri açısından değerlendirildiğinde, üniversitelerin kamuya sunduğu ya da sunması gereken hizmetlerle ilgili çeşitli düşünceler göze çarpmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu [YÖK] tarafından yayımlanan “Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi”nde (2007), bilhassa geri kalmış bölgelerde yer alan üniversitelerin bir tür kentsel kalkınma ajansı haline gelmeleri, kentsel gelişmenin etkili birer aktörü ve yol göstericisi olmaları, toplumun güçsüz kesimlerinin haklarının savunulmasını ve yaşam kalitelerinin geliştirilmesini sağlayacak faaliyetler içinde yer almaları gerektiği vurgulanmıştır. Keza üniversitelerin doğal ve kültürel mirasın korunmasında da benzer savunmacı eylemler içinde olması gerektiğinin altı çizilmiştir.

OECD (2007) tarafından hazırlanan bir raporda, üniversitelerin yerel gelişmedeki rolü değerlendirilirken bu kurumların, sürdürülebilir kentsel kalkınmaya ve sosyal uyuma destek vermek suretiyle toplumsal ve kültürel gelişmeyi sağlamak, kentin ulusal ve uluslararası tanınırlığına katkıda bulunmak gibi işlevleri olduğuna dikkat çekilmektedir. Avrupa Komisyonu (2011) ise, üniversitelerin, toplumun sosyal ve kültürel kalkınmasına hizmet ederek sosyal eşitliği geliştirdiğini, sivil toplum etkinlikleri ile bölgenin kurumsal kapasitesini iyileştirdiğini, böylece içinde buldukları kentlerin sosyo-kültürel gelişimine katkıda bulunduğunu belirtmektedir.

Yer aldıkları çevrede sosyo-kültürel hareketliliğe ve yaşam kalitesine katkıda bulunan (Huggins ve Cooke, 1997) üniversiteler; bölgesel sorumlulukları çerçevesinde kütüphane, spor tesisleri, konferans salonları vb. olanakları kentlilerin kullanımına açıp sanatsal, bilimsel ve kültürel etkinliklerden faydalanmalarını sağlayarak (Shills, 1988), öğretim elemanlarının kentle ilgili sivil toplum faaliyetlerinde aktif bir biçimde yer almalarını teşvik ederek (Parellada ve Bertran, 1999) kültürel gelişmelere ön ayak olmaktadır. Üniversiteler, ayrıca, kültürel ve bilimsel alışverişler yoluyla başka ülkelerdeki üniversiteler ile köprüler kurarak kente özgü zenginliklerin dünyaya tanıtılmasını mümkün hale

getirmektedir (Albeni, 2001). Bu anlamda, kentin markalaşmasını ve yatırımcılar için cazip hale gelmesini sağlayacak ağların oluşturulmasında bir platform görevi ifa etmektedir (Hedin, 2009).

Sundukları kültürel ve entelektüel etkinlikler sayesinde kent ile aralarında organik bir bağın oluşmasını sağlayan (Taşçı, Gökalp, Genç Kumtepe, Kumtepe ve Toprak, 2011) üniversiteler, aynı zamanda, yer aldıkları toplumsal çevrede demokratik ve kozmopolit bir ortam yaratma potansiyeline sahiptir (Benson ve Harkavy, 2000). Aslında öğrenci-kent etkileşimi düzeyinden bakıldığında, üniversitelerin kurulduğu özellikle az gelişmiş kentlerde kimi zaman kültürel çatışmalar gözlenmekte, farklı kültürlerden gelen insanların bulunduğu kentsel ortamda yabancılaşma, hoşgörüsüzlük, birbirini yadırgama gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Yine de, öğrenciler ve üniversite daha çok kentlerin yeni gereksinimlerle şekillenmesine, gelişmesine ve yeni bir kimlik kazanmasına yol açmaktadır (Sağır ve İnci, 2013). Vural Yılmaz ve Yılmaz'ın (2013, s.213) vurguladığı üzere, "Üniversiteler, ne olursa olsun, kuruldukları kentlerin sakinlerini de mutlaka toplumsal değişim süreci içine sokmaktadır."

Kuruldukları kentlere yükseköğretim hizmeti vermenin yanında üniversiteler, kentlerin çekim gücünü artırmakta, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatın gelişimini hızlandırmakta ve geleneksel kalıpları değiştirmektedir. Üniversite bulunan özellikle küçük ve orta büyüklükteki kentler hızlı bir büyüme sürecine girmekte, bu kentlerin nüfus hareketlerinde, göç verilerinde, kentleşme düzeyinde, sosyo-ekonomik ve kültürel yapısında çarpıcı değişimler meydana gelmektedir.

Üniversitenin kentsel yaşama etki düzeyini belirleyen unsurlardan biri kentin büyüklüğüdür. Büyük kentte bulunan bir üniversite, kentin entelektüel yaşamına destek olmakta, fakat yerel yaşamın odak noktası olamamaktadır. Küçük kentlerdeyse üniversitenin kent yaşamına ege-men olma, kentteki yaşam kalitesini olumlu yönde etkileme şansı vardır (Oktay, 2007). Büyük kentlerin dışındaki üniversitelerin içine doğdukları illerin yaşamına önemli bir katkı yaptığı, üniversitelerin çevreyle kurduğu ilişki ağı içinde, kentte yaşayanların üniversite kurulmasaydı kabul etmeyeceği birçok yeniliği kolayca benimsediği görülmektedir (YÖK,

2007). Ekonomik fonksiyonları gelişmemiş küçük ve orta büyüklükteki kentlerde kurulan üniversiteler, geniş öğrenci kitlesi ve çalışanlarıyla, buldukları kentin nüfusuna, ekonomik faaliyetlerine, sosyal ve kültürel yaşantısına derin etkiler yapmaktadır (Goldstein ve Drucker, 2006).

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de üniversiteler, sosyo-ekonomik eşitsizlikleri gideren ve kentsel gelişmeyi hızlandıran temel aktörlerden biri olarak ele alınmaktadır. Cumhuriyet’in kuruluşundan, bhusus 1950’li yıllardan bu yana, üniversitelerin yurt sathına eşit olarak yayılmasına yönelik çabaların önemli hedeflerinden biri ülkedeki bölgesel eşitsizlikleri gidermek olmuştur. Buradaki temel yaklaşım, bir yandan hemen her bölgeye yükseköğretim götürmek suretiyle *fırsat eşitliği* yaratmak, diğer yandan ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan bölgenin hareketlenmesini sağlayarak ülkedeki bölgesel eşitsizlikleri gidermeye katkı yapmaktır.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], 1984), üniversitelerin öğretim ve araştırma işlevlerini sürdürürken, içinde yer aldıkları toplumsal yapıyı daha ileri noktalara taşıyacak acil taleplere yanıt verici misyonlar üstlenmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Bu düşünceye bağlı olarak, Anadolu kentlerinde kurulan üniversitelerden buldukları kentleri dönüştürme sorumluluğunu üstlenmeleri beklenmiştir. Dahası bu üniversiteler, kentlerin yatırım ekonomisine sağladıkları katma değer sayesinde kalkınma ajanı olarak değerlendirilmiştir. Mesela Vural Yılmaz ve Yılmaz (2013), “sıkıştırılmış toplumsal değişirme ajanı” şeklinde niteledikleri yeni üniversiteler sayesinde, kentlerin gelişim eğrilerinin -kendi değişim dinamikleriyle uzun yıllarda ulaşamayacakları- bir ivme kazandığını savunmuştur.

Üniversiteler, sahip oldukları işlevlerle toplumsal değişimde önemli bir rol oynamaktadırlar. Türkiye’de de üniversiteler, içine doğdukları kentlerde toplumsal, ekonomik ve kültürel yapıyı geliştirerek bölgeler arası eşitsizliği gidermeye katkıda bulunacak kurumlar olarak görülmektedir. Bu yaklaşım çerçevesinde, bir kentsel gelişme dinamiği olarak değerlendirilen üniversiteler, devletin yerel kalkınma politikalarının önemli ayaklarından biri haline gelmiştir. Nitekim üniversitelerin yurt sathına yayılmasına yönelik devlet politikasının sonucunda 2010 yılı itibarıyla üniversitesi olmayan kent kalmamıştır.

“Her ile bir üniversite” sloganıyla uygulanan yükseköğretim politikası, ülkenin birçok kentinde farklı bir kentsel gelişme dinamiği olmuştur. Yükseköğretimin kitleselleşmesini de temsil eden bu anlayış neticesinde kurulan üniversitelerin temel gerekçesinde, bölgeler arası dengesizliğin giderilmesi, sosyo-ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi, demokratik kültürün geliştirilmesi gibi birçok kavram ön plana çıkmıştır. Çünkü temelde üniversitelerin kurulduğu kentlere kamu kaynaklarının aktarılması söz konusu olmakta, istihdam alanı genişlemekte, kentler dışarıdan gelen akademisyenlerle belli bir hareketlilik seviyesine ulaşmakta ve farklı kültürlerden gelen öğrencilerle sosyal ve kültürel hayatın canlandığı görülmektedir. Bu nedenle, 2005 sonrası üniversite yapılanmasını, yükseköğretimin yaygınlaştırılmasından ziyade toplumsal anlamda üstlendiği fonksiyonlarla gündeme getirmek mümkündür (Sağır ve İnci, 2013).

Bu araştırmanın amacı, “her ile bir üniversite” politikasıyla sayıları hızla artarak tüm ülke sathına yayılan üniversitelerin, bölgeler arası eşitsizliği giderecek bir kalkınma/gelişme aracı olarak, kurdukları kentlerin toplumsal ve kültürel yapısında meydana getirdiği değişimleri/gelişimleri, kent sakinlerinin bu konudaki tutumlarını ve kanaatlerini Adıyaman kenti ve Adıyaman Üniversitesi (ADYÜ) örneğinde tespit etmektir.

Araştırma, üniversiteyle birlikte artan kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerin kent kültürüne yönelik işlevlerini, farklı kültürlerden gelen genç ve dinamik kitlenin kültürel zenginleşmeye ve geleneksel kültürel yapıya etkilerini analiz etmeyi hedeflemektedir. Zira üniversitelerin yurt sathına yaygınlaştırılmasını rasyonel kılacak olan, onların yerel anlamdaki sosyal, ekonomik ve kültürel etkileri, sunacağı kamusal hizmetler ve kentsel gelişmeye katkılarıdır. Ancak “Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi”nde (YÖK, 2007) belirtildiği üzere, üniversitelerin kentsel gelişmeye yönelik sosyal ve kültürel etkilerini değerlendirebilmek için gerekli olan sistematik bilgiler yeterli değildir. Bunun için, örnek çalışmalardan başlayarak sistematik bilgi toplanmasının gerekliliği ortadadır.

Bagchi-Sen ve Lawton Smith (2012), literatürde bu konuda yapılmış bazı çalışmalar olmasına rağmen, üniversitelerin kentlerin sosyal ve

kültürel değişimine/gelişimine yönelik etkilerinin tüm boyutlarıyla ortaya konulmasına hâlâ ihtiyaç duyulduğunun altını çizmektedir. Hatta Rothaermel, Agung ve Jiang (2007), bu alandaki çalışmaların akademik alandaki yaşam döngüsünün embriyonik evrede olduğunu iddia etmektedir.

Ülkemizde artık tüm illere ve hatta çoğu ilçeye kadar uzanan bir üniversite yapılanması söz konusudur. Aktay'ın (2003) dile getirdiği gibi, salt bu örgütlenme ağının kendisi ve ekonomik, siyasi ve kültürel etkileri sosyolojik ilgiyi hak etmektedir. Bu nedenle, üniversitelerin kuruldukları kentlerdeki toplumsal değişimler derinlemesine incelenmeli ve farklı aktörlerin bu değişim sürecindeki algıları ve değerlendirmeleri sosyolojik olarak araştırılmalıdır.

Literatüre bakıldığında, kent-üniversite ilişkisine ve üniversitelerin gelişme üzerindeki etkilerine daha çok ekonomik cepheden yaklaşıldığı, üniversitelerin sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif işlevlerinin arka planda kaldığı veya üzerinde yeterince durulmadığı görülmektedir. Heper'in (1973) altını çizdiği üzere, üniversitelerin, buldukları kente yönelik ekonomik etkilerinin ön plana çıkarılmasının, onun esas işlevlerini ve çok işlevli bir kurum olarak yerine getirebileceği diğer hizmetleri gölgeleyebileceğini, hatta önemsizleştirebileceğini göz ardı etmemek gerekir. Bu nedenle, Adıyaman Üniversitesinin içine doğduğu Adıyaman'da yarattığı sosyal ve kültürel etkilerin analiz edilmesi ve kent halkının bu etkilere dair algılayışını ortaya koymaya çabalaması araştırmayı literatürdeki birçok çalışmadan ayırmaktadır.

Literatür Taraması

Üniversiteler sosyal kimlikleri olan kurumlardır; dolayısıyla faaliyetlerini toplumdan kopuk bir biçimde sürdürmeleri düşünülemez. Üniversite ile birlikte bir kentin sosyal yapısında değişim yaşanması ve hareketliliğin meydana gelmesi kaçınılmazdır. Üniversitelerin kent üzerinde, gelir ve istihdam üretiminin ölçülebilir unsurlarının ötesinde, kentsel yaşamın sosyal ve kültürel görünümünü içeren geniş etkileri bulunmaktadır. Kısaca, üniversiteler, içinde doğdukları kentlerde mutlak surette bir toplumsal değişim süreci başlatmaktadır.

Kentlerde var olan geleneksel tutum ve davranışlarda çözümlere yol açarak toplumsal yapıda dönüşüm yaratan üniversiteler, aynı zamanda, yerel alt kültürlerin ve ulusal kültürün olumlu bir sentezini yaratacak kültür yapılarının etkinleştirileceği bir altyapının oluşmasına da destek verirler (Gültekin, Çelik ve Nas, 2008). Yerel ve ulusal kültürün muhafazası, geliştirilmesi ve yayılmasında çok önemli bir işleve sahip olan üniversiteler, değişik fikir ve düşüncelerin kültür mozaiğinde şekillenmesine katkıda bulunurlar³ (Karataş, 2002). Üniversitelerin kültürel rolü, yalnızca kentin kültürel kapasitesini ve altyapısını geliştirmek değil; bunun yanı sıra yerel halka bir kamusal alan oluşturmak ve onların küresel kültürel kaynaklara erişmelerini kolaylaştıracak mekanizmalar üretmektir. Çünkü Bender'in (1998, s.27) dile getirdiği gibi, "Başka hiçbir kurum, yerel entelektüel, siyasi ve sosyal çevreyle ve küresel düşünce, yapı ve güç ağlarıyla böylesine kuvvetli bağlantılara sahip değildir."

Üniversiteler, kentin kültürel kaynaklarının temelini oluşturma ve güçlendirmede kritik bir rol oynarlar. Kendi kurumları dışında da kültürel bir yaşam yaratan güçlü birer kültürel aktör olarak hem pasif hem de aktif kültürel zenginleşirmeye yardımcı olurlar. Üniversiteler sadece kültürel arz ediciler değil, aynı zamanda kültürel talep yaratan birimlerdir. Üniversitelerin bu işlevi, "pasif kültürel zenginleşirme" olarak adlandırılmaktadır (Charles, 2001). Yerel ekonomilerin üretim temelli büyüme modelinden ziyade tüketime dayalı büyümeye yönelmelerinin yerel kültürel alanlara odaklanmayı beraberinde getirdiğini düşünen Chatterton (2000), üniversitelerle birlikte kentlerde kültür tüketicisi bir kitlenin oluştuğunu ve kültürel ürünlere talebin arttığını, böylece, kentlerin kültürel üretim, tüketim ve deneyim alanlarına dönüştüğünü söylemektedir.

Üniversiteler, ayrıca, ön ayak oldukları kültürel faaliyetlerle kentin kültür altyapısını kuvvetlendirir. Bu işlev ise, "aktif kültürel zenginleşirme" şeklinde nitelendirilir (Charles, 2001). Üniversite kurulan yerlerde sosyal ve kültürel aktivitelerde bir artış meydana

³ OECD (1982) tarafından yayınlanan bir araştırmaya göre, üniversitelerin kentin kültürel gelişimine katkı sağlaması gerektiği fikri görece yenidir. Yakın zamana dek üniversiteler, esas olarak, yerel ve azınlık alt kültürler pahasına, baskın olan ulusal kültürün gelişmesine yardımcı olmuştur. Yükseköğretim sistemleri yerel farklılıkları değil, ulusal türdeşliği ön plana alan bir işlev görmüştür.

gelmektedir. Düzenlenen konser, sergi, fuar, festival, gezi, spor müsabakaları gibi faaliyetler kentin sosyal ve kültürel canlılığına katkıda bulunmaktadır (Bilginoğlu, Atik, Türker, Pamuk ve Düzgün, 2002). Öğrenci kitleleri, kültürel ürün, hizmet ve eğlence tüketicisi rollerine bağlı olarak, kentlerde doğrudan bir kültürel etki yaratmakta; üniversite ile birlikte, özellikle gençlerin ilgisini çeken, müzik ve giyim gibi kültürel tüketim alanları ile ilgili perakende ve eğlence sektörlerinde yeni talepler ortaya çıkmaktadır.

Toplumun sosyo-kültürel yapısı üzerinde çeşitli işlevlere sahip olan üniversiteler, öncelikle, farklı kültürel özelliklere sahip öğrencileri ve personeli bir araya getirerek kültürler arasında etkileşimin yaşanmasını (Binici ve Koyuncu, 2015), dolayısıyla, fikir ve düşüncelerin genişlemesini (Chatterton, 2000) sağlamaktadır. Üniversite sayesinde bir araya gelen farklı yaşam tarzları, farklı kültürler kentte toplumsal çeşitliliğe ve kaynaşmaya neden olmaktadır (Yılmaz ve Kaynak, 2011). Zaten üniversiteler, her türlü düşüncenin, kimliğin ve yaşam tarzının birlikte var olmasına olanak tanınması gereken yapılardır (Toprak, Bozan, Morgül ve Şener, 2009). Kentlerde üniversite sayesinde ortaya çıkan kültürel çeşitliliği Özdemir'in (2010, s.55) şu cümlesi oldukça iyi açıklamaktadır: "Aykırı kişiliklerin ve yaşam tarzlarının yan yana varoluşu, rölativist bir perspektif ile rasyonelliğin ön koşulu olabilecek, hayatın sekülerleşmesine yol açabilecek bir çeşit farklılıkların hoş görülmesi anlayışını üretme eğilimindedir."

Rykun, Yuzhaninov ve Vychuzhanina (2015) tarafından yapılan bir araştırmada, Tomsk'daki üniversite öğrencilerinin ekseriyetle başka kent veya ülkelerden geldiği ve bunun kentin kültürel çeşitliliğine ve hoşgörü ortamına katkı sağladığı vurgulanmaktadır. Üniversitelerin bölgesel olarak yaygınlaştırılmasının önemli sonuçlarından birinin toplumsal hareketliliğin artması olduğunu savunan Bilginoğlu vd. (2002, s.96) ise, ülkemizdeki taşra üniversitelerinin sosyal ve kültürel etkileriyle ilgili düşüncelerini şu şekilde paylaşmaktadır:

...üniversite, ülke genelinde -küçük çaplı da olsa- bir göç hareketi doğurmaktadır. Bu hareket sonucunda gelen her yeni bireyin, kent mozağine yeni bir motif kattığı söylenebilir. Fertlerin kente gelişlerinde beraberlerinde getirdikleri farklı yaşam tarzları ve kültürleri ile söz konusu kentin kültürü arasında karşılıklı bir etkileşim doğmakta, böylece

toplumsal çeşitlilik ve kaynaşma ortaya çıkmaktadır. Sözü edilen bu işlevleri sayesinde üniversite, bir kentin sosyal ve kültürel değişiminin önemli dinamiklerinden birini teşkil eder.

Küçük, sosyal açıdan kapalı ve geleneksel yapının ağır bastığı bazı kentlerde, üniversite öğrencilerinin yaşam biçimleri ve sosyal ilişkileri yöre sakinlerince olumsuz, hatta toplumsal dokuyu tehdit eden bir risk unsuru olarak da değerlendirilebilmektedir (Sağır ve Dikici, 2011). 2006-2008 yılları arasında kurulan üniversitelerin kentle etkileşimlerini inceleyen bir çalışmaya göre (Kavili Arap, 2014), yöre sakinleri üniversitenin ekonomik anlamda yarattığı değerden memnun olmakla birlikte öğrencilerin yaşam biçimleriyle kentin dokusunu bozduğunu ileri sürmektedirler.

Anadolu'da kurulan üniversitelerin, yoğun bir insan hareketliliği yaratarak kentlerin değişim dinamiklerini harekete geçirdiğini savunan çalışmada Yılmaz (2011), bu kurumların yol açtığı toplumsal değişimleri "kentlerin öğrencileşmesi" kavramı odağında ele almıştır. Yazara göre, üniversitelerin kurulduğu ilk yıllarda, öğrenciler kent içerisinde bir adacık oluşturmakta ve bir toplumsal bütünleşme/bütünleşememe sorunu ortaya çıkmaktadır.⁴ Kentin öğrencileşmesinin bu ilk dönemlerinde, öğrencilerin ve kentlilerin birbirlerini algılamalarında ciddi farklılıklar ve kentsel gerilimler söz konusudur.

Üniversiteyle birlikte kentte ortaya çıkan farklı kültürel değerler sadece bir gerilim kaynağı değil, aynı zamanda topluluk için bir fırsattır. Çünkü üniversiteler, Bender'in (1998) "farklılık ve diyalog" dediği şeyi yaratan ortak bir kent kültürünün oluşmasına katkıda bulunurlar. Chatterton'a (2000) göre, kentsel yenilenme ve gelişmede "çeşitlilikte yaratıcılık" önemli bir faktör olarak değerlendirildiği takdirde, üniversiteler kültürel rolleri sayesinde yerel bir kamusal kültürün oluşmasına destek vermek için büyük kurumsal kapasitelere sahiptirler. Wilson (2011) ise üniversitelerin, i) dezavantajlı gruplar için sosyal eşitsizlikleri gidermek ve onların yaşam fırsatlarını artırmak, ii) yaş, yetenek, cinsiyet, din, ırk, etnisite veya sosyo-ekonomik statüden bağımsız bir şekilde tüm bireyleri yaşam boyu öğrenime teşvik etmek, iii) kentteki bireylerin ve

⁴ Benzer bir biçimde, Chatterton (2000), üniversite öğrencilerinin oluşturduğu gettoların kentler üzerinde olumsuz bir kültürel etki yarattığı görüşündedir.

grupların toplumsal izolasyonunu azaltmak suretiyle sosyal bütünleşmede önemli görevler üstlenebileceklerini düşünmektedir.

Toplumların bilimsel ve teknolojik olarak gelişmesinin maddi yaşamda oluşturduğu ilerlemeyi, manevi boyutta kültürel faaliyetler – bilhassa sanat- yapmaktadır. Konser, tiyatro, sergi, sempozyum, seminer, panel ve şiir dinletileri gibi etkinlikler kültürel gelişmeyi sağlamaktadır (Karataş, 2002). Kültürel işlevler açısından bakıldığında, üniversitenin gerçekleştirdiği akademik, kültürel ve sanatsal etkinlikler kentin gelişimiyle doğrudan ilişkilidir. Bu işlevler, kent-üniversite etkileşimini artırmakta, kentin kültürel yaşamına hareketlilik kazandırmaktadır (Taşcı, Gökalp, Genç Kumtepe, Kumtepe, Toprak, Tosunoğlu ve Sürmeli, 2008). Zaten üniversitelerin kente yönelik kültür hizmetlerinin amacı, buldukları toplumsal çevreye katkıda bulunmak ve farklı kesimleri bu kültürel ve sanatsal ürünler ile tanıştırmak kent kültürünün çeşitlenmesine ve zenginleşmesine katkıda bulunmaktır. Ayrıca, üniversiteler, umuma açık konferanslar, sempozyumlar ve paneller gibi bilgi aktarma kanallarıyla toplumun kültür düzeyinin artırılmasında etkili olmaktadır (Karataş, 2002). Üniversitelerin, sahip oldukları tiyatro, sinema ve konser salonları, sanat galerileri, kütüphaneler vb. tesisler ile kente sosyal ve kültürel bir altyapı sunduğunu ifade eden Chatterton ve Goddard (2000), üniversite bünyesindeki drama ve müzik bölümlerince sergilenen tiyatro oyunlarının ve konserlerin ise kentin kültürel seviyesini yükselttiğini belirtmektedir.

Kültür, sanat ve spor hizmetleri üniversite işlevlerinin ayrılmaz bir parçasıdır (Karataş, 2002). Üniversite, toplumsal öncülük ve yönlendirme fonksiyonunu, toplum-üniversite iletişiminin en önemli araçlarından biri olan sosyal, kültürel ve sanatsal faaliyetler vasıtasıyla yerine getirmektedir. Bu gibi etkinlikler, üniversite ve halk arasında bir köprü vazifesi görerek karşılıklı etkileşim zemini hazırlamaktadır (Bilginöğlu vd., 2002). Üniversitenin sunduğu entelektüel ve kültürel etkinlikler, kent ile üniversite arasında organik bir bağın oluşmasına yardımcı olmaktadır (Taşcı vd., 2011). Günümüzde kent sakinlerinin üniversiteleri kendi kimliklerinin bir parçası olarak algıladığını belirten Brockliss'e (2000) göre, kentlilerin üniversitenin eğitim programlarına katılması, kültürel ve sportif olanaklarından ve tesislerinden faydalanabilmesi bu aidiyet duygusunu geliştirmektedir. Nitekim üniversiteler tarafından

halka sunulan kültürel, entelektüel, sanatsal ve sportif hizmetlerin kent-üniversite ilişkisini nasıl etkileyeceğini araştıran bir çalışma (Bruning, McGrew ve Cooper, 2006), üniversitede gerçekleştirilen bir etkinliğe katılan kişilerin, katılmayanlara göre, üniversite hakkında daha olumlu izlenimlere sahip olduklarını ve üniversiteyi toplum için önemli bir kıymet olarak addettiklerini ortaya koymaktadır.

Charles'a (2001) göre üniversiteler sosyal sorumluluk çalışmalarının yanında sundukları tiyatro, konser, sergi gibi etkinliklerle kent için önemli bir kültür sağlayıcısıdır. Üniversitelerin gerçekleştirdiği etkinliklerin topluma sağladığı kültürel ve sosyal fayda oldukça büyüktür. Öyle ki Karataş (2002), düzenledikleri konferans, sempozyum, kongre, panel, konser, tiyatro, sinema vb. faaliyetlerin üniversiteleri birer kültür merkezi haline getirdiği fikrindedir. Ona göre, bu kurumlar birer kültür merkezi olarak gerçekleştirdikleri programlarla yerel ve ulusal kültürün muhafazası, geliştirilmesi ve yayılmasında önemli bir konuma sahiptirler. Özbay (2013, s.14) ise, Anadolu'da kurulan üniversitelerin sosyo-kültürel yaşama etkileriyle ilgili düşüncelerini şöyle dile getirmektedir:

Üniversiteler her şeyden önce düzenlemiş oldukları panel, söyleşi, konferans vs. ile yerel halkın bilgilendirilmesi yolunda çok temel bir rol oynamaktadır. Ayrıca, bahar şenlikleri, tarihteki önemli günler, milli bayramlar vs. için düzenlenen etkinlikler ile hem kültür aktarımını gerçekleştirmekte hem de insanların belirli bir zaman ve mekânda buluşmalarını sağlayarak sosyalleşmelerine katkıda bulunmaktadır. Yine, Türkiye'nin her biri farklı şehirden gelen ve farklı müzik, yemek, giyim vs. kültürel alışkanlıkları olan insanların, özellikle küçük ve kapalı şehirlerde üniversite sayesinde bir araya gelerek çeşitlilik yaratması ve farklılıklara karşı hoşgörüyü oluşturması son derece önemlidir.

Türkiye'de bu alandaki ilk çalışmalardan biri olan doktora tezinde Durman (1998), Dumlupınar Üniversitesinin Kütahya'nın toplumsal değişiminde olumlu bir rol oynadığını savunmuştur. Karataş (2002) tarafından gerçekleştirilen benzer bir çalışmada ise, Muğla Üniversitesinin sosyal ve kültürel alanlarda kentsel gelişmeye önemli katkılar sağladığı belirlenmiştir. Bilginoğlu vd. (2002), çalışmalarında, Erciyes Üniversitesinin Kayseri'nin kültürel yaşamına canlılık ve renk kattığını

ve sosyal yapıya çağdaşlaşma yönünde katkılar sağladığını ortaya koymuştur. Taşcı vd. (2008), yaptıkları bir araştırmada, Anadolu Üniversitesinin Eskişehir'in sosyal yaşamını zenginleştirerek kültür düzeyini artırdığı ve modern bir kent olmasında kayda değer bir işleve sahip olduğu sonucuna varmışlardır. Sağır ve İnci'nin (2013), Karabük Üniversitesinin kentte yol açtığı toplumsal dönüşümleri "kent-üniversite" etkileşimine odaklanarak inceledikleri bir araştırmanın bulguları, üniversitenin kenti sosyal açıdan geliştirme ve değiştirme misyonunu üstlenen bir kuruma dönüştüğünü göstermektedir.

Ulusal literatürdeki diğer örnekler bakacak olursak; Sönmez ve Başkaya (2013), gerçekleştirdikleri bir çalışmada, Kilis 7 Aralık Üniversitesinin kentte her yıl yüzden fazla seminer, panel, şiir ve müzik dinletisi, tiyatro gösterisi düzenlediğini ve bunların kentin sosyal ve kültürel gelişimine büyük katkı sağladığını aktarmıştır. Aynı şekilde, Yılmaz ve Kaynak'ın (2011) Bayburt'ta, Özbay'ın (2013) Niğde'de, Yayar ve Demir'in (2013) Tokat'ta, Akengin ve Kaykı'nın (2013) Gazimağusa'da yaptıkları çalışmalarda, üniversite kurulan kentlerde sosyal ve kültürel faaliyetlerin kayda değer bir artış gösterdiği ve bunun sosyal ve kültürel hayatta bir canlanmaya yol açtığı belirtilmiştir.

Üniversiteler, buldukları kentin dış dünya ile irtibat kurmasında anahtar bir role sahiplerdir (Özbay, 2013). Diğer bir deyişle, üniversite bir kentin dışarıya açılan kapısıdır. Üniversitede yapılan her türlü bilimsel ve kültürel faaliyet öncelikle kentin ulusal ve uluslararası boyutta tanınmasına katkı sağlamaktadır. Üniversite, kültürel ve bilimsel alışverişlerle kurduğu köprüler sayesinde, kente özgü zenginliklerin dünyaya tanıtılmasını mümkün hale getirmekte ve kentin uluslararası iş birlikleri oluşturarak dışa açılmasında önemli görevler üstlenmektedir (Albeni, 2001; Kniazev, 2004).

Bütün bunların yanı sıra, üniversitelerden, kentteki doğal ve kültürel mirasın muhafaza edilmesinde savunmacı eylemler içinde olmaları ve etnik azınlıkların kültürlerini korumalarına destek vermeleri istenmektedir (Charles, 2001; YÖK, 2007). Ancak Kavili Arap (2014), ülkemizde pek çok üniversitenin, buldukları yörelerin kültürel mirasına ve toplumsal sorunlarına yönelik çalışma yapmadıklarını ve komşu çevre ile iş birliği konusunda tutucu davrandıklarını iddia etmektedir. Gürkaynak ve Kasımoğlu (2004), bu iş birliği eksikliğini; genç

üniversitelerde örgütsel geleneklerin ve üniversite bilincinin henüz oluşmamasına, akademik personelin istenen nitelikte olmamasına, bu kurumların kendi içsel ve mekânsal sorunları ile uğraşmaktan çevre ile ilgili projelere yönelememesine ve bazen de üniversitenin kültür yo-
zlaşması yarattığını düşünen komşu çevrenin sosyolojik yapısına bağla-
maktadır.

Yöntem

Bu araştırmada, nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntem yaklaşımı seçilmiştir. Karma yöntem araştırmaları, nicel ve nitel yöntemlerin basit bir birleşimi değil, bunların güçlü yanlarının birbirini destekler şekilde kullanıldığı kapsamlı entegrasyon çalışmalarıdır (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004; Creswell, 2014). Karma yöntem, araştırma problemini çok boyutlu ve kapsamlı incelemek amacıyla tercih edilmektedir. Olay ve olgular basit ve tek boyutlu olmadığından, onları algılamak için çoklu yöntemler kullanılmalıdır. Özellikle, olay ve olguların çok boyutlu ve karmaşık olduğu sosyal bilimlere ait problemlerin anlaşılabilmesi için farklı yöntemlerin bir arada kullanılması oldukça yararlıdır (Tashakkori ve Creswell, 2007).

Araştırmada nicel veriler, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama yöntemi; nitel veriler ise nitel araştırma yöntemlerinden biri olan vaka çalışması (case study) yöntemi kullanılarak toplanmıştır.

Araştırmanın nicel boyutunda örneklem belirlenirken olasılığa dayalı örnekleme yöntemlerinden biri olan *seçkisiz örnekleme tekniği* kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Adıyaman Merkez ilçe sakinleri oluşturmaktadır. Örneklemin evreni temsil edebilecek büyüklükte olmasına özen gösterilmiştir. Bu araştırmada, %95'lik güven aralığında ve %5'lik hata payı ile saptanan örneklem büyüklüğü Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın evren ve örneklem büyüklüğü

Evren	%95'lik Güven Aralığında %5 Hata Payı ile Hesaplanan Örneklem Büyüklüğü	Örneklem
296.316	383	404

Araştırmanın nitel verileri vaka çalışması yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Vaka çalışmasının katılımcıları belirlenirken, ayrıntılı veri toplanabilmesi için *maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi* kullanılmıştır. Üniversitenin Adıyaman'ın sosyal ve kültürel değişimine/gelişimine yönelik işlevlerinin farklı boyutlarını belirlemek için kentteki bazı kamu kurumlarını, kamu kurumu niteliğindeki meslek örgütlerini, sivil toplum kuruluşlarını ve siyasi partileri temsil eden toplam 12 kişi ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme katılımcılarının temsil ettikleri örgütler ve görevleri Tablo 2'de listelenmiştir.

Tablo 2. Görüşme katılımcılarının temsil ettikleri örgütler ve görevleri

Kod	Temsil Edilen Örgüt ve Görev
K1	Adıyaman Kent Konseyi Başkanı
K2	Adıyaman İl Kültür ve Turizm Müdürü
K3	Adıyaman Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetlerinden Sorumlu Şube Müdürü
K4	Adıyaman Esnaf ve Sanatkarlar Kredi Kooperatifi Başkanı
K5	Adıyaman Organize Sanayi Bölgesi Müdürü
K6	Adıyaman İl Ticaret Müdürü
K7	Adıyaman Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı
K8	Altınşehir Mahallesi Muhtarı
K9	Cumhuriyet Halk Partisi Adıyaman Merkez İlçe Başkanı
K10	Adıyaman Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı
K11	GAP Gazeteciler Birliği Genel Başkanı
K12	Adıyaman Belediye Başkan Yardımcısı

Bu araştırmada veriler çoklu veri toplama araçlarıyla; anket, derinlemesine görüşme ve doküman incelemesi teknikleriyle elde edilmiştir. Standart veriler elde etme olanağı sunması, analiz kolaylığı sağlaması, geniş kitlelere ulaşmayı mümkün kılması ve nesnel olması nedeniyle anket tekniği; konuyla ilgili daha derinlemesine bilgi edinmek için görüşme tekniği; anket ve görüşmenin olanaklı olmadığı durumlarda ve geçerliği artırmak amacıyla doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır.

Araştırmada, nicel verileri toplamak için tarama yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler, Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi (Statistical Packages for the Social Sciences: SPSS) yardımıyla analiz edilmiştir.

Adıyaman halkının ankete verdikleri yanıtlar frekans (f) ve yüzde oranları şeklinde hesaplanmıştır. Likert tipi sorularda ise aritmetik ortalama (\bar{x}) hesaplaması yapılarak veriler yorumlanmıştır. Likert tipi maddelerin cevap seçenekleri, “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum”, “kesinlikle katılıyorum” biçiminde düzenlenmiştir. Madde puanları ise 1.00 ile 5.00 arasında değişmektedir. Olumlu maddeler, “kesinlikle katılmıyorum” kategorisinden başlayarak sırayla 1, 2, 3, 4, 5 olarak; olumsuz maddeler ise, yine “kesinlikle katılmıyorum” kategorisinden başlayarak sırayla 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanmıştır. Puanlar 5’e yaklaştıkça önermeye katılma dereceleri artarken, 1’e yaklaştıkça katılma derecesi azalmaktadır.

Araştırmada, verilerin yorumlanmasında yol gösterici olarak, Turgut ve Baykal (1992) tarafından önerilen yöntem kullanılmıştır. Buna göre, anket seçenekleri için puan aralıkları hesaplanırken, en yüksek madde puanı ile en düşük madde puanı arasındaki fark seçenek sayısına bölünerek aralıklar elde edilmiştir $[(5- 1)/5= 0.80]$. Anket seçenekleri ve puan aralıkları Tablo 3’de görülmektedir.

Tablo 3. Anket seçenekleri ve puan aralıkları

Seçenekler	Olumlu Önermeler		Olumsuz Önermeler	
	Puan	Puan Aralığı	Puan	Puan Aralığı
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1.00 – 1.79	5	4.20 – 5.00
Katılmıyorum	2	1.80 – 2.59	4	3.40 – 4.19
Kararsızım	3	2.60 – 3.39	3	2.60 – 3.39
Katılıyorum	4	3.40 - 4.19	2	1.80 – 2.59
Kesinlikle Katılıyorum	5	4.20 - 5.00	1	1.00 – 1.79

Araştırmanın nitel verileri, derinlemesine görüşme tekniği ve doküman incelemesi tekniği kullanılarak toplanmıştır. Görüşmelerden ve dokümanlardan elde edilen verilerin analizinde, betimsel analiz ve içerik analizi tekniğinin birlikte kullanılmasının araştırmanın amacına daha uygun olduğu düşünülmüştür.

Betimsel analiz, görüşülen ya da gözlenen bireylerin düşüncelerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla, doğrudan alıntılara yer verilen nitel analiz türlerinden biridir. Betimsel analizde gaye, elde edilen bulguları, düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde sunmaktır. Bu amaçla,

ulaşılan veriler önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra, yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

İçerik analizinde ise temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel yaklaşımla farkedilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşdedilebilir. Bu amaçla, toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenerek temalar altında toplanması gerekmektedir.

Bu araştırma kapsamındaki derinlemesine görüşmelerde, katılımcıların uzmanlık alanlarına yönelik sondalar için betimsel analiz, ortak sorular için ise içerik analizi yapılmıştır. Her bir katılımcı ile ortalama 40 dakikalık görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen ses kayıtları deşifre edilerek yazıya dökülmüş, sonrasında veriler araştırmacı tarafından ayrıntılı olarak incelenmiştir. Ayrıca, analiz sürecinde oluşturulan temaların ve kodların içeriğine ilişkin uzman görüşü alınmıştır. Neticede ise, içerik analizi ve betimsel analizle elde edilen bulgular harmanlanarak aktarılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bulguları, Adıyaman halkına uygulanan anketlerden; kentteki bazı kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileriyle yapılan görüşmelerden; Strateji Geliştirme Daire Başkanlığının çeşitli yayınlarından ve Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığından elde edilen verilerin analiziyle ortaya çıkmıştır.

Halk anketine göre, üniversitenin kentin sosyal ve kültürel yaşamına katkıda bulunup bulunmadığına, eğer bulunuyorsa, bu katkıların hangi alanlarda hissedildiğine dair kent sakinlerinin düşünceleri aşağıdaki tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4'e göre, ankete katılan kent sakinlerinin %34,7'si, üniversitenin kentin sosyal ve kültürel yaşamına katkı yaptığı düşüncesindedir. Bunun yanında, kentlilerin %41,8'i, üniversitenin sosyo-kültürel olarak kente kısmi bir etkisi olduğunu belirtmektedir. Üniversitenin, Adıyaman'ın

sosyal ve kültürel yaşamına katkı sağlamadığı fikrinde olanlar ise %15,8 oranındadır.

Tablo 4. Halk anketine göre ADYÜ'nün kentsel yaşamda etkili olduğu sosyo-kültürel alanlar

ADYÜ kentin sosyal ve kültürel yaşamına katkı sağlıyor mu?			Evet ya da Kısmen ise	ADYÜ aşağıdaki sosyo-kültürel alanların hangilerinde kente katkı sağlamaktadır?		
Seçenekler	Frekans	Yüzde (%)		Sosyo kültürel Alanlar	Frekans*	Yüzde (%)
Evet	140	34,7		Sinema	52	8,4
Kısmen	169	41,8		Tiyatro	157	25,3
Hayır	64	15,8		Müzik	159	25,6
Fikrim yok	26	6,4		Spor	82	13,2
Cevapsız	5	1,2		Sivil Toplum	43	6,9
Toplam	404	100		Festival	84	13,5
				Turizm	44	7,1
				Toplam	621	100

* Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretlemişlerdir.

Adıyaman Üniversitesinin, kentin sosyal ve kültürel yaşamına katkı sağladığını (kısmen dâhil) düşünenlerin, bu etki alanlarının neler olduğuna dair görüşleri Tablo 4'ün sağ tarafında görülmektedir. Buna göre katılımcılar, Adıyaman Üniversitesinin sosyo-kültürel açıdan kentte en fazla müzik (%25,6) ve tiyatro (%25,3) alanlarında etkili olduğu düşüncesine sahiptirler.

Halk anketine göre, kent sakinlerinin Adıyaman Üniversitesinin kente yönelik sosyal ve kültürel işlevlerine dair düşünceleri/algıları aşağıdaki Tablo 5'de gösterilmektedir.

Tablo 5. Kent halkının ADYÜ'nün sosyal ve kültürel işlevlerine dair düşünceleri

Olumlu Önergeler	1	2	3	4	5	\bar{x}
	f / %	f / %	f / %	f / %	f / %	
Adıyaman Üniversitesi kentin sosyal ve kültürel yaşamını canlan-	12 %3,0	32 %7,9	63 %15,6	228 %56,4	69 %17,1	3,76

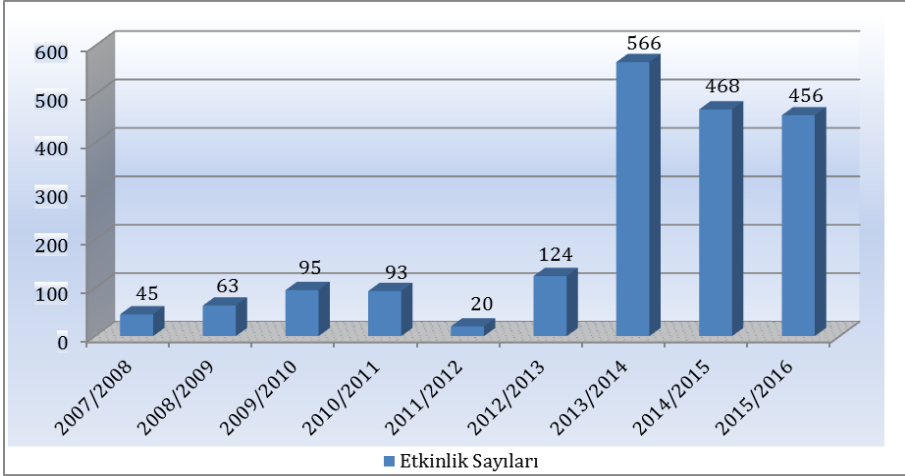
dırmaktadır.						
Adıyaman Üniversitesi kentin yaşam kalitesini yükseltmektedir.	24 %5,9	62 %15,3	98 %24,3	173 %42,8	47 %11,6	3,38
Adıyaman Üniversitesi tarafından düzenlenen kongre, sempozyum, konferans, panel vb. etkinlikler kent halkına fayda sağlamaktadır.	18 %4,5	61 %15,1	118 %29,2	173 %42,8	34 %8,4	3,35
Adıyaman'ın daha modern bir kent olmasında üniversitenin önemli bir katkısı vardır.	6 %1,5	48 %11,9	72 %17,8	203 %50,2	75 %18,6	3,72
Adıyaman Üniversitesi kentin kültür düzeyini artırmaktadır.	19 %4,7	66 %16,3	89 %22,0	183 %45,3	47 %11,6	3,42
Adıyaman Üniversitesi kente daha hoşgörülü ve özgürlükçü bir hava kazandırmaktadır.	18 %4,5	73 %18,1	105 %26,0	168 %41,6	40 %9,9	3,34
Adıyaman Üniversitesi kent halkına farklı kültürleri tanıma fırsatı vermektedir.	11 %2,7	48 %11,9	65 %16,1	219 %54,2	61 %15,1	3,67
Adıyaman Üniversitesi kent insanın girişimciliğini artırmakta ve ufuklarını açmaktadır.	26 %6,4	57 %14,1	118 %29,2	163 %40,3	40 %9,9	3,33
Adıyaman Üniversitesi çok kültür-lülüğü ve çok sesliliği sağlayarak kentteki demokratik yaşama olumlu etki etmektedir.	27 %6,7	54 %13,4	115 %28,5	175 %43,3	33 %8,2	3,32
Adıyaman Üniversitesi kentin tanınırlığına katkıda bulunmaktadır.	15 %3,7	39 %9,7	50 %12,4	198 %49,0	102 %25,2	3,82
Olumsuz Önermeler	5 f / %	4 f / %	3 f / %	2 f / %	1 f / %	\bar{x}
Adıyaman Üniversitesi öğrencilerinin tutum ve davranışları, giyim ve alışkanlıkları kentin toplumsal ve kültürel değerlerine uymamaktadır.	39 %9,7	111 %27,5	80 %19,8	109 %27,0	65 %16,1	2,88
Adıyaman Üniversitesi öğrencileri kent halkının ailevi ve ahlaki değerlerini zedelemektedir.	42 %10,4	133 %32,9	82 %20,3	94 %23,3	53 %13,1	3,04
Üniversite öğrencileri Adıyamanlı gençlere kötü örnek olmakta ve kültürel yozlaşmaya yol açmaktadır.	66 %16,3	126 %31,2	80 %19,8	83 %20,5	49 %12,1	3,19
Üniversite öğrencileriyle komşu olmaktan rahatsız olurum.	54 %13,4	157 %38,9	61 %15,1	85 %21,0	47 %11,6	3,21
Üniversite öğrencileri kentte siyasi olayları artırmıştır.	51 %12,6	140 %34,7	68 %16,8	104 %25,7	41 %10,1	3,14

Tablo 5’de yer alan her bir önermeye ilişkin katılma düzeylerinin ortalamasını (\bar{x}), yöntem bölümünde bulunan “Anket seçenekleri ve puan aralıkları tablosu”na (Tablo 3) göre değerlendirdiğimizde, şu şekilde bir resim ortaya çıkmaktadır: Ankete katılan kent halkının çoğunluğu, Adıyaman Üniversitesinin kentnin sosyal ve kültürel yaşamını canlandırdığı kanaatindedir. Bu önermenin katılma düzeyi ortalaması 3,76 olarak gerçekleşmiştir. Katılımcıların, üniversitenin kentnin yaşam kalitesini yükselttiği konusunda ise kararsız oldukları görülmektedir. Bu önermenin katılma düzeyi ortalaması 3,38 olup, esasen “katılıyorum” seçeneğinin tam eşliğindedir. Aynı durum, “Adıyaman Üniversitesi tarafından düzenlenen kongre, sempozyum, konferans, panel, seminer vb. etkinlikler kent halkına fayda sağlamaktadır” önermesi için de geçerlidir. Bu önermeye ortalama katılma düzeyi 3,35’tir ve kent sakinlerinin bu hususta kararsız olduklarını işaret etmektedir. Katılımcılar, Adıyaman’ın modern bir kent olması yolunda üniversitenin ciddi bir katkısı olduğu ($\bar{x}=3,72$) ve üniversitenin kentnin kültür düzeyini artırdığı ($\bar{x}=3,42$) fikrindedir. Üniversitenin kent halkına farklı kültürleri tanıma fırsatı verdiği düşüncesinde olanlar ($\bar{x}=3,67$), kurumun kente daha hoşgörülü ve özgürlükçü bir hava kazandırıp kazandırmadığı konusunda ise kararsız bir tutum ortaya koymaktadır ($\bar{x}=3,34$). Tabloya göre, Adıyamanlılar, üniversitenin kent insanının girişimciliğini artırdığı ve ufkunu açtığı konusunda kararsız ($\bar{x}=3,33$) bir tutuma sahiptir. Adıyaman Üniversitesinin çok kültürlülüğü ve çok sesliliği sağlayarak kentteki demokratik yaşama olumlu etki ettiğine dair önermeyle ilgili olarak da benzer bir kararsızlık ($\bar{x}=3,32$) müşahade edilmektedir. Kent sakinleri, üniversitenin Adıyaman’ın tanınırlığına katkıda bulunduğu düşüncesine ise katılmaktadır ($\bar{x}=3,82$).

Katılımcıların, Tablo 5’de yer alan olumsuz önermelerle ilgili kanaatleri veya tutumları ise şöyledir: “Adıyaman Üniversitesi öğrencilerinin tutum ve davranışları, giyim ve alışkanlıkları kentnin toplumsal ve kültürel değerlerine uymamaktadır” önermesine katılma düzeyi ortalaması 2,88’dir. Bu veri, onların söz konusu hususta kararsız olduklarını göstermektedir. Ankette yer alan diğer olumsuz önermelerin tümünün ortalama katılma düzeyleri “kararsızım” olarak belirmektedir. Nitekim “Adıyaman Üniversitesi öğrencileri kent halkının ailevi ve ahlaki değerlerini zedelemektedir” önermesine katılma düzeyi ortalaması 3,04; “Üni-

versite öğrencileri Adıyamanlı gençlere kötü örnek olmakta ve kültürel yozlaşmaya yol açmaktadır” önermesine katılma düzeyi ortalaması 3,19; “Üniversite öğrencileriyle komşu olmaktan rahatsız olurum” önermesine katılma düzeyi ortalaması 3,21 ve “Üniversite öğrencileri kentte siyasi olayları artırmıştır” önermesine katılma düzeyi ortalaması 3, 14 olarak gerçekleşmiştir.

Adıyaman Üniversitesinin çeşitli birimleri ve öğrenci toplulukları tarafından gerçekleştirilen bilimsel, sportif ve kültürel etkinlikler, kentin sosyal ve kültürel yaşamına katkıda bulunmaktadır. Üniversitenin kente sunduğu sosyal ve kültürel faaliyetlere ilişkin sayılar Şekil 1’de görülmektedir.

Şekil 1. Yıllara göre ADYÜ'nün gerçekleştirdiği bilimsel, sportif ve kültürel etkinlik sayıları

Adıyaman Üniversitesi Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı yayınlarından (ADYÜ, 2015; ADYÜ, 2017) ve Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığından alınan verilere göre oluşturulan Şekil 1 incelendiğinde, 2007/2008 öğretim yılında, 45 adet bilimsel, sportif veya kültürel etkinlik düzenleyen üniversite, bu tür faaliyetlerini yıldan yıla artırmıştır. Şekle göre, 2011/2012 öğretim yılında ve 2013/2014 öğretim yılından sonra bir önceki döneme nazaran düşüş gözlenmektedir. 2015/2016 öğretim yılında da 456 adet bilimsel, sportif veya kültürel etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Halk anketinden elde edilen verilere göre, kent sakinlerinin yaklaşık %60'ı, üniversitenin düzenlediği veya ev sahipliği yaptığı herhangi bir bilimsel, sportif ya da kültürel etkinliğe katılmamıştır. Üniversitenin sahip olduğu sosyal tesislerden şimdiye kadar yararlanma olanağı bulamadığını belirten katılımcıların oranı ise %76,2'dir. Adıyaman Üniversitesinin düzenlediği etkinliklere katılım gösterenlerin, hangi tür etkinliklerden yararlandığına ilişkin Tablo 6 aşağıdadır.

Tablo 6. Halk anketine göre kent sakinlerinin faydalandığı etkinlikler/hizmetler

Adıyaman Üniversitesinin düzenlediği ya da ev sahipliği yaptığı herhangi bir bilimsel, sportif veya kültürel etkinlikten faydalandınız mı?			Evet ise	Adıyaman Üniversitesinin düzenlediği ya da ev sahipliği yaptığı ne tür bir etkinlikten faydalandınız?		
Seçenekler	Frekans	Yüzde (%)		Etkinlik/Hizmet	Frekans*	Yüzde (%)
Evet	160	39,6	Evet ise	Konser	69	22,8
Hayır	244	60,4		Tiyatro	47	15,6
Toplam	404	100		Sinema	17	5,6
				Bilimsel Etkinlikler**	43	14,3
				Sergi	20	6,6
				Spor Müsabakası	22	7,3
				Üniversite Yayınları	3	1,0
				SEM Programları***	12	4,0
				Bahar Şenliği	69	22,8
				Toplam	302	100

Adıyaman Üniversitesinin sahip olduğu sosyal tesislerden (spor salonu, yüzme havuzu, tenis kortu, halı saha, kütüphane, uygulama oteli vb.) hiç faydalandınız mı?

Seçenekler	Frekans	Yüzde (%)
Evet	96	23,8
Hayır	308	76,2
Toplam	404	100

* Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretlemişlerdir.

** Kongre, sempozyum, konferans, panel vb.

*** Sürekli Eğitim Merkezi (SEM) kursları, sertifika programları vs.

Ankete katılan Adıyamanlıların %39,6'sı, üniversitenin düzenlediği ya da ev sahipliği yaptığı en az bir etkinliğe katıldığını belirtmektedir. Adıyamanlılar üniversitede düzenlenen etkinlikler içerisinde en fazla bahar şenliğine (%22,8) ve konser etkinliklerine (%22,8) rağbet etmiştir. Bunları sırasıyla, tiyatro (%15,6) ve bilimsel etkinlikler (%14,3) takip etmektedir. Ayrıca, üniversitenin sahip olduğu sosyal tesislerin en az birinden yararlandığını ifade eden kent sakinlerinin oranı %23,8'dir.

Araştırmanın nitel boyutunda, yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen verilerin analizinin ardından, Adıyaman Üniversitesinin kente yönelik sosyal ve kültürel işlevleri aşağıdaki tabloda sunulduğu biçimde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7. Görüşmelere göre ADYÜ'nün kente yönelik sosyal ve kültürel işlevleri

Tema	Alt Tema	Kod	Frekans
Sosyal ve Kültürel İşlevler	Olumlu Sosyal ve Kültürel İşlevler	Farklılıklara karşı hoşgörünün gelişmesi	7
		Kentin tanınırlığına katkı	6
		Geleneksel kültürel yapıda değişme	4
		Kültürel etkileşim/Kültür alışverişi	4
		Kültürel çeşitlilik/Kültürel zenginleşme	4
		Sosyal ve kültürel etkinliklerin artması	3
		Sosyal ve kültürel etkinlikler için mekânların çoğalması	2
	Olumsuz Sosyal ve Kültürel İşlevler	Kültürel yozlaşma	4
		Üniversite öğrencilerinin kentin gençlerine kötü örnek olması	2
		Suç artışı	2
	Zayıf/Yetersiz Sosyal ve Kültürel İşlevler	Sosyal ve kültürel etkinlikleri halka ulaşmıyor	7
		Kent turizmine katkısı yetersiz	4
		Kültürel mirasın korunmasına destek bakımından yetersiz	3
		Sosyal sermayeyi hareketlendirmede yetersiz	3
			Sosyal ve kültürel etkinlikleri yetersiz

Tablo 7'ye göre, katılımcıların önemli bir kısmı (f: 7), Adıyaman Üniversitesinin sosyal ve kültürel manada kentte farklı yaşam biçimlerine, inançlara ve düşüncelere karşı anlayış ve hoşgörünün gelişmesine vesile olduğuna inanmaktadır. Halkın, daha önceki yıllarda kentin muhafazakâr yapısına aykırı gördükleri davranışlara, fikirlere ve hayat tarzlarına üniversitenin kuruluşundan itibaren zamanla alışarak bunları kabullendikleri görülmektedir. Görüşmelerden, üniversitenin kültürel önyargıların kırılmasında etkili bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Bazı katılımcıların bu doğrultudaki düşünceleri şöyledir:

“Birkaç yıl öncesine kadar, kendisi gibi yaşamayan, kendisi gibi düşünmeyen birilerini gördüğü zaman, belki bu sokaklarda şiddete maruz kalabilecek insanların bugün çok farklı bir şekilde, çok rahat bir şekilde, sokaklarda hiçbir tepkiyle karşılaşmadan gezdiklerini görüyoruz. Adıyaman’da bekâra ev vermek neredeyse imkânsızken, şu anda Altınşehir’de sitelerin öğrenciyle dolduğunu görüyoruz. Bu, sosyal yaşantımızı elbette değiştirdi. Demokrasi kültürümüzü, hoşgörü kültürümüzü geliştirdi.” (K2)

“Üniversite insanların olaylara bakış açısını değiştiriyor. İnsanlar şimdi daha anlayışlı ve hoşgörülü öğrenciye karşı. Küçük de olsa tepki gösteren bir kesim de var tabii. Üniversitenin kenti yozlaştırdığını, öğrencilerin Adıyamanlı gençlere kötü örnek olduğunu düşünen bir kesim var. Ancak büyük çoğunluk olumlu ve hoşgörülü. Alışık olmadıkları, farklı kültürlerden yeni insanların gelmesi ilk etapta rahatsızlık yaratmıştı, fakat yavaş yavaş kabullendi halk.” (K5)

“Birbirimize karşı olan önyargılarımız kırılıyor. Birbirimizi anlama, birbirimizi tanıma fırsatı doğuyor... Farklı kültürlerden gelen, Doğulu, Batılı, başörtülü, başörtüsüz binlerce genç iç içe, bir arada yaşıyor. Herkes yaşamında hür; kimse kimsenin hayatına müdahale etmiyor.” (K7)

Görüşmeler, Adıyaman Üniversitesinin kentin tanıtımında kayda değer bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Üniversitenin gerçekleştirdiği bilimsel ve kültürel etkinliklerin kentin tanınırlığını artırdığını kaydeden katılımcılar, üniversite sayesinde Adıyaman’ın, kendi yerel kültürünü farklı kültürlerden gelen insanlara tanıtmaya fırsatı yakaladığını vurgulamaktadır (f: 6).

“Üniversite, kentin tanınmasına büyük katkı sağlıyor. Buraya gelen öğrenciler ve aileleri sayesinde tanınırlık artıyor tabii. Bizi daha önce farklı tanıyan bazı kesimler, gerçek kimliğimizi, yapımızı daha iyi anlıyor.” (K5)

“Bugün Adıyaman’ı tanıtan en önemli şeylerden birisi Nemrut Dağı’ysa, diğeri Adıyaman Üniversitesi. Hatta bana kalırsa üniversite, Nemrut Dağı’ndan daha etkili. Niye etkili? Burada okuyan Trabzonlu, Mersinli, Samsunlu, İzmirli, Mardinli çocuklar gidiyor, memleketlerinde Adıyaman’ın fahri konsolosları oluyorlar.” (K4)

Katılımcılar, yükseköğrenim amacıyla Adıyaman’a farklı kültürlerden gelen öğrencilerin ve üniversite personelinin, alışkanlıklarıyla, yaşam tarzlarıyla kentin geleneksel, muhafazakâr, dışa kapalı kültürel yapısını değiştirdiğini ifade etmektedir (f: 4). İlk başlarda kültürel farklılıklardan dolayı yadırganan ya da tepkiye maruz kalan farklı yaşam biçimlerinin giderek normal görülmeye başlanması ve bunlara saygı gösterilmesi kentin düşünce yapısında üniversite ile birlikte yaşanan bir dönüşüm olarak değerlendirilmektedir. Bazı katılımcılar, bu kültürel dönüşümle ilgili kanaatlerini aşağıdaki satırlarda dile getirmektedir.

“Kent kültürünün yeni bir şekle girmesi söz konusu oldu. Çünkü öğrenciler başta olmak üzere, dışarıdan gelen insanlar kendi kültürleriyle geliyorlar... Kentte kültürel bir canlılık meydana geldi diyebiliriz... Üniversite okumak için gelen insanlar kendi kültürleriyle geldiği için, o kültürlerin aynısını orada da yaşamak isterler. Dolayısıyla, mazbut bilinen ve dışa kapalı bir kent olan Adıyaman, bu noktada, önündeki örnekleri görerek bir yaşam biçimine girdiğinde haliyle bir değişim söz konusu oldu. Özellikle, Adıyamanlı gençlerde üniversitenin bu anlamda yarattığı bir değişim oldu.” (K1)

“Üniversite birçok şeyin yanında, kentin kültürel yapısını da değiştirdi. Mesela, eskiden bir kızla bir erkek yan yana gezemezken, şimdi rahat rahat dolaşıyorlar. Bu normal hale geldi. Üniversite kurulmadan önce bir kızla bir erkek el ele tutuştuğunda garip bakışlar olurdu... Üniversite sayesinde kafa yapıları değişti, görüş açıları genişledi... Üniversite, insanların olaylara daha geniş bir perspektiften bakmalarını sağlıyor.” (K5)

“Adıyaman kapalı bir toplum. Sosyal yönden belki bizim toplumumuzun kabul edemeyeceği bazı etkileri oluyor. Örneğin erkek bayan ilişkileri bir rahatsızlık yaratıyor. Ancak bununla beraber üniversite, gelişmenin

önündeki bazı engelleri de kaldırıyor. On sene önce yadırganan şeyler giderek normal hale geliyor... Daha çok büyük şehirlerde gördüğümüz yaşam tarzlarını artık Adıyaman'da da görüyoruz.” (K12)

Farklı geleneklere, göreneklere ve düşüncelere sahip, çeşitli kültürlerden insanların üniversite sayesinde bir araya gelmesiyle kent, kültür alışverişi ve etkileşimi için elverişli bir ortama dönüşmektedir. Nitekim görüşmelerde katılımcıların (f: 4) üzerinde durdukları sosyal ve kültürel işlevlerden biri de, üniversitenin Adıyaman'da kültürel etkileşim ortamı yaratması ve meydana gelen kültür alışverişiyle kent kültürünün daha zengin ve renkli hale gelmesidir.

“Üniversite sayesinde, farklı kültürlerin birbirini etkileme imkânı doğuyor. Kültür alışverişi oluyor.” (K7)

“Adıyaman'a ülkenin farklı bölgelerinden çok sayıda öğrencinin akın etmesi sayesinde ortaya çıkan kültür alışverişi çok önemli. Bu etkileşimle birlikte, özellikle Batı'dan gelen bir insanla Adıyamanlı arasında güzel ilişkiler doğuyor. Bizi tanımayan, bize yanlış gözle bakan insanlar artık farklı bir gözle bakıyor. Bizi kucaklayışları farklı oluyor... Öğrenciler, buranın yaşantısını, yemesini, içmesini ve diğer kültür öğelerini kendi memleketlerine transfer ediyorlar. Biz de onların kültür öğelerinden tasvip ettiklerimizi kendi kültürümüze katıyoruz.” (K4)

Tablo 7, bazı katılımcıların (f: 4), Adıyaman Üniversitesinin kentte kültürel çeşitliliğe yol açtığı ve bu çeşitliliğin kentin yerel kültürünü zenginleştirdiği kanısında olduklarını işaret etmektedir. Bu yöndeki görüşler, üniversite kurulduktan sonra kent halkının zamanla farklı kültürleri ve yaşam tarzlarını bir tehdit olarak değil, bir zenginlik olarak algılamaya başladığını savunmaktadır.

“Üniversite sayesinde kent, farklı kültürleri tanıma fırsatı buldu. Öğrenciler, akademisyenler buraya kendi kültürlerini getirdiler. Türkiye'nin her vilayetinden öğrenci geldi. Bizimle beraber yedi, içti, nefes aldı. İşte bu kültürel çeşitlilik, farklılık bizi zenginleştiriyor.” (K4)

“Farklı farklı kültürler bir arada; halk alıştı buna. Eskiden rahatsız olduğu davranışları şimdi tolere edebiliyor. Öğrencilerin yaşam tarzına kimse müdahale etmiyor. Onların farklılığını bir zenginlik sayıyor.” (K8)

Görüşmelerden katılımcıların, Adıyaman Üniversitesinin çabalarıyla kentte sosyal ve kültürel etkinliklerin arttığını (f: 3) ve bu etkinliklerin

sergileneceği mekânlar bakımından üniversitenin sahip olduğu salonların ve tesislerin çok önemli bir işleve sahip olduğunu (f: 2) düşündükleri anlaşılmaktadır. Literatürde “aktif kültürel zenginleştirme” kavramıyla ifade edilen üniversitenin bu işlevi sayesinde, daha önce sosyal ve kültürel faaliyetlere yabancı olan kentin, bu konuda, eskiye nispetle daha iyi durumda olduğu belirtilmektedir.

“Üniversite yaşantımıza girdikten sonra sosyal ve kültürel etkinliklerin sayısında artış olduğunu hepimiz gördük. Bu, kentin sosyal ve kültürel yaşamına pozitif manada bir katkı sağladı. Mesela ben Samsatlı Lucianos’un varlığından onunla ilgili bir sempozyumda haberdar oldum. Kültürümüz açısından böyle bir değerın Adıyaman’da var olduğunu ilk kez orada öğrendim.” (K2)

“Eskiden ilimizde spor aktiviteleri yok denecek kadar azken, üniversitenin kurulmasıyla bu ve diğer sosyo-kültürel etkinlikler ve bunlara ilgi arttı. Üniversite kurulmadan önce kentte, tiyatro, konser gibi etkinlikler bilinmezdi.” (K6)

“Memleketimizde, sosyal ve kültürel etkinlikleri sergileyeceğimiz yeterince mekân yok. Salonlarımız eksik. Ciddi manada bir sinema, bir tiyatro salonu yok. Adıyaman Üniversitesi bu alandaki eksiklikleri kısmen giderdi. Kampüs içindeki konferans salonları, spor salonları önemli bir ihtiyacı karşılıyor.” (K2)

Görüşmelerde, üniversitenin kentin sosyal ve kültürel yaşamını olumsuz etkileyen yönlerine de değinilmiştir. Katılımcıların bir kısmı, öğrencilerin kentin geleneksel değerleriyle bağdaşmayan bazı davranışlarının ve yaşam tarzlarının kültürel yozlaşmaya neden olduğunu (f: 4) ve Adıyamanlı gençlere kötü örnek olarak özentiyeye yol açtığını (f: 2) savunmaktadır.

“Bazen ahlaki açıdan sıkıntılar duyuyoruz, şahit oluyoruz. Herkesin kendine göre getirdiği bir gelenek, görenek, yaşam biçimi var. Ama bazen bunun kente olumsuz yansıyan yönleri olabiliyor.” (K1)

“Maalesef üniversite gençliği, ‘ben üniversiteyi kazandım; aile baskısından kurtuldum’ diyerek gittiği kentte kendini kafesten kurtulan kuş gibi özgür hissediyor. Bir bakıyorsunuz, kendi kültürüne ters, Avrupalı bir yaşam tarzına özentiyeye duyuyor. Üniversite gençliğinin kılık, kıyafet ve davranışlarına yansıyan bu yaşam tarzı, yereldeki gençlerimizi de etkileyerek onlarda bir özentiyeye neden oluyor. Böylece, geleneklerimizden, örf

ve âdetlerimizden taviz vermiş oluyoruz, bu da toplumumuzun bozulmasına yol açıyor.” (K6)

“Üniversiteli bazı gençlerde bir kültürel dejenerasyon gözlemliyorum esasen... Adıyamanlı gençlerin de benzer eğilimler içerisine girdiğini ifade etmek isterim... Ama bunlar ekstrem örnekler; sayıları o kadar çok değil. Mecelle'deki kural gibi, 'Az ile amme zail olmaz', yani küçük bir kısmın geneli etkilemesi söz konusu değildir.” (K2)

Adıyaman Üniversitesinin toplumsal açıdan kente olumsuz etkilerinden birinin suç artışı olduğunu öne süren katılımcılardan (f: 2) biri, kanaatini şu cümleyle ortaya koymaktadır:

“Suçla ilgili ufak bir artış oldu. Adıyaman kendi halinde yaşayan bir memleketti. Üniversite ile birlikte kriminal olayların, uyuşturucu ve buna benzer bazı suç çeşitlerinin arttığını düşünüyorum.” (K2)

Görüşmelerin analizi neticesinde, Adıyaman Üniversitesinin kentin sosyal ve kültürel yaşamına katkı sunmak için etki etmesi beklenen bir takım alanlarda yeterli etkiyi yaratamadığı veya bu alanlara gereğince destek sağlayamadığı yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Tablo 7'ye bakıldığında, üniversite tarafından düzenlenen sosyal ve kültürel etkinlikleri yetersiz bulduğunu belirten katılımcıların (f: 2) var olduğu ve bunun yanı sıra, önemli bir çoğunluğun (f: 7), etkinlikleri yeterli bulsa bile, bunların halka ulaşmadığının altını çizdiği görülmektedir.

“Daha önce festivaller, konserler, tiyatrolar ve başka etkinlikler yapılıyordu; şimdi bunlar kalktı ya da azaldı. Bilmiyorum, ilgi mi görmüyor? Bu yönden biraz eksik buluyorum. Yapılıyorsa da bize ulaşmıyor. Haberdar olamıyoruz.” (K5)

“Üniversitenin çok ciddi sosyal ve kültürel etkinlikleri oluyor. Fakat bu etkinliklere katılımda bir sorun yaşanıyor. Bu anlamda bir eksiklik söz konusu. İletişim kanallarının zenginleştirilmesi lazım. Bir de kentin ihtiyaç duyduğu sosyal ve kültürel faaliyetlerin yapılması lazım.” (K1)

“Üniversitenin sanatsal, bilimsel, sportif etkinlikleri halkla buluşturulamadı. Hatta üniversitenin sahip olduğu tesislerden halk da faydalanabilmeliydi. Yıllarca bu olanaklardan mahrum kalmış kent halkı için çok önemliydi bu. Ayrıca, bu şekilde üniversite ile halk daha bir bütünleşmiş olurdu. Üniversite bu konuda sınıfta kaldı.” (K9)

Adıyaman Üniversitesinin arzu edilen katkıyı sağlayamadığı sosyo-kültürel alanlardan birinin turizm olduğu görülmektedir. Katılımcılar (f: 4), kentin turizm potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda, üniversitenin, sahip olduğu olanaklara rağmen, bu alanda sağlayabileceği katkıyı sunmaktan uzak olduğu fikrindedir. Tablo 7’de görüldüğü gibi, katılımcılar (f: 3), ayrıca, kültürel mirasa sahip çıkma ve onu muhafaza etme bakımından Adıyaman Üniversitesinin kente desteğini yetersiz bulmaktadır. Tarihsel olarak önemli medeniyetlere beşiklik yapmış bir kentte bulunan üniversitenin turizm alanındaki çalışmalarının yahut da kültürel değerlerin ve mirasın korunmasındaki desteğinin yetersiz olmasını büyük bir eksiklik olarak gören bazı katılımcıların değerlendirmeleri şöyledir:

“Üniversitenin kente katkı sağlaması gereken birinci konu turizmdi. Ama üniversite, kentin turizm potansiyelini harekete geçirme noktasında eksik kaldı; üstüne düşen görevi yerine getiremedi.” (K9)

“Kültürel değerleri korumaya ve bunların tanıtımına yönelik çok ciddi desteği olmadı üniversitenin. Mesela, kurum olarak biz, somut olmayan kültür envanteri çalışmasında üniversiteyle iş birliği yapalım dedik. Oradan bir heyet görevlendirildi, konular paylaşıldı, ancak üç yıl oldu, üniversiteden hâlâ tek satır yazı gelmedi... Adıyaman’a özgü bir medeniyet olan Kommagene ile ilgili ya da Samsatlı Lucianos ile ilgili bir kürsü olabilir. Bu konuda yeterli akademik çalışma yapılmadı... Samsatlı Lucianos gibi, Sahabe Safoan Bin Muattal gibi, Baba İshak gibi kültürel değerlere, zenginliklere sahip çıkıp akademik çalışmalar yapmasını beklerdim üniversiteden.” (K2)

“Adıyaman, özellikle tarihi anlamda, çok önemli bir kent. Nemrut’u, Cendere’yi, Perre’yi barındırıyor. Sahabe Safoan Bin Muattal’ın kabrini barındırıyor. Türkiye’nin en güzel tabiat varlıklarından olan yüzen adalara sahip. Ama üniversite bunlarla ilgili yeterli çalışma yapmıyor... Adıyaman’da çıkan tarihi mozaikler Gaziantep’e taşınıyor. Beklerdim ki, Adıyaman Üniversitesi bünyesinde bir müze oluşturulsun ve bunlar orada sergilensin.” (K9)

Görüşmelerden elde edilen bulgulara göre, Adıyaman Üniversitesi, kentin sosyal ve kültürel gelişiminde, kendisinden beklenen öncülük rolünü layıkıyla oynayamamaktadır. Katılımcılar (f: 3), üniversitenin kente demokratik liderlik ederek özellikle STK’larla iş birliği içinde bir

örgütlenmeye ön ayak olamadığı ve bu suretle sosyal sermayeyi harekete geçirme konusunda elindeki potansiyeli kullanamadığı görüşündedir.

“Üniversite, kentin sosyal ve kültürel gelişiminde liderlik misyonunu hayata geçiremedi. ‘Ben bu kentin sosyal, kültürel, ekonomik gelişiminden sorumluyum’ demedi. Sorumluluk alarak kentteki diğer kurumlarla, STK’larla iş birliği konusunda ön ayak olmadı.” (K5)

“Adıyaman’da takip etmek için bir ayak izi arayacaksak, bu, üniversitenin ayak izi olmalıydı. Kentin kültürel potansiyelini ve zenginliklerini ortaya çıkaracak ya da koruyacak, kente ön ayak olacak, yol gösterecek bir ışık olmalıydı üniversite... En azından Adıyaman’ın sorunlarının konuşulacağı, çözüm önerilerinin getirileceği bir platform oluşturabilirdi.” (K9)

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, Adıyaman Üniversitesi'nin kentin sosyal ve kültürel yaşamına çok yönlü etkilerde bulunduğunu ortaya koymaktadır. İlkın, farklı kültürlerde yetişmiş ve bunun doğal neticesi olarak birbirinden değişik âdetlere, düşüncelere, inanışlara sahip bireylerin üniversite öğrenimi için bir araya gelmesinin kentte kültürel çeşitliliğe yol açtığı görülmektedir. Bu çeşitlilik, kentin kültürel manzarasına yeni renkler katarak onu eskiye nazaran daha canlı hale getirmektedir. Yükseköğrenim amacıyla Adıyaman’a gelen ve beraberinde kendi kültürünü taşıyan her birey -Bilginöğlü vd.’nden (2002) ödünç alınan deyimle- kent mozaiğine yeni bir motif eklemektedir. Üniversite sayesinde kentte oluşan çok kültürlü yapı, farklı kültürel kimliklerin etkileşimine olanak tanımaktadır. Kültürel etkileşimin ise, yenilikçi düşünceyi harekete geçiren ve yaratıcılığı besleyen yönüyle, kentsel gelişimde itici bir kuvvet olacağını tahmin etmek zor değildir.

Adıyaman Üniversitesi, kent halkına farklı kültürleri tanıma şansı sunmaktadır. Dahası, yerli halk bir taraftan farklı kültürleri yakından tanırken, öte taraftan kendi kültürünü başkalarına aktarma imkânına kavuşmaktadır. Bu şekilde gerçekleşen kültür alışverişi, kentin yerel kültürünü zenginleştirmektedir. Kültürel alışveriş, kent sakinlerinin farklı kültürleri ve yaşam tarzlarını bir tehdit olarak değil, bir zenginlik

olarak telakki etmelerini sağlamaktadır. Bu bakımdan, üniversite ile birlikte kentte ortaya çıkan farklı kültürel değerlerin gerilim kaynağı değil, diyaloga dayalı bir kent kültürünün gelişimi için fırsat olduğunu belirtmek gerekir. Kültürel farklılıkları ayrıştırıcı bir öge olarak görmek yerine, farklı değerlere ve hayat biçimlerine saygı ve hoşgörü çerçevesinde yaklaşmanın toplumsal refaha hizmet edeceği muhakkaktır.

Araştırma bulguları, Adıyaman halkının geçmişte kentin geleneksel yapısına aykırı gördükleri davranışlara, fikirlere ve yaşam biçimlerine üniversitenin kuruluşundan itibaren zamanla alışarak bunları kabullendiklerine dikkat çekmektedir. Kentin geleneksel, dışa kapalı, muhafazakâr yapısı binlerce öğrencinin ve akademisyenin taşıdığı farklı kültürlerin etkisiyle değişmeye başlamıştır. İlk başlarda kültürel farklılıklardan dolayı yadırganan ya da tepkiye maruz kalan değişik hayat tarzlarının giderek normal görülmeye başlanması ve bunlara saygı gösterilmesi, kentin düşünce yapısında üniversite ile birlikte yaşanan bir dönüşüm olarak değerlendirilmektedir. Başka deyişle, Adıyaman Üniversitesi farklılıklara karşı anlayış ve hoşgörünün gelişmesinde, kültürel önyargıların azalmasında önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Kültürel farklılıklara karşı saygı ve hoşgörünün gelişmesini sağlayan bir diyalog ortamı yaratma potansiyeline sahip olması sebebiyle üniversitenin, hem kentteki barış ve güvenliğin sürdürülmesine hem de demokrasinin temel bir ögesi olan kültürel çoğulculuğa olumlu tesir edeceği söylenebilir.

Literatür tarandığında, üniversitelerin buldukları kentlerde kültürel çeşitliliğe yol açtığı ve hoşgörü ortamına katkı sağladığı (Rykun vd., 2015), kültürel etkileşim için elverişli koşullar yaratmak suretiyle fikirlerin yayılmasını kolaylaştırdığı (Chatterton, 2000) ve yer aldıkları toplumsal çevrede kozmopolit ve demokratik bir atmosfer oluşturduğu (Benson ve Harkavy, 2000) yönünde sonuçlara ulaşan başka çalışmaların da bulunduğu anlaşılmaktadır.

Adıyaman Üniversitesi, kentte sosyal ve kültürel yaşamı canlandıran bir kurum olarak algılanmaktadır. Katılımcıların ekseriyetle, üniversite sayesinde kentin görece modern hale geldiği ve kültür düzeyinin arttığı kanaatine sahip oldukları görülmektedir. Taşcı vd. (2008) tarafından yapılan bir çalışma da benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Söz konusu çalışmaya göre, Eskişehirliilerin çoğunluğu, Anadolu Üniversitesinin kentin sosyal yaşamını zenginleştirdiği ve kültür düzeyini artırdığı ko-

nusunda hemfikirdir. Ayrıca halk, Eskişehir'in modern ve hoşgörülü bir kent olmasında üniversitenin ciddi payı olduğu düşüncesindedir.

Araştırmaya göre, kentin tanınırlığının artmasında Adıyaman Üniversitesi önemli bir fonksiyona sahiptir. Öncelikle, üniversite tarafından yapılan akademik çalışmalar ve sosyo-kültürel etkinlikler Adıyaman'ı ismi daha fazla iştilen bir yer haline getirmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin dört bir köşesinden yükseköğrenim amacıyla Adıyaman'a gelen insanlara ve bu insanlar vasıtasıyla tüm ülkeye yerel kültürün ve kente özgü zenginliklerin tanıtılması için bir fırsat doğmaktadır. Literatürde, üniversitelerde yapılan bilimsel ve kültürel faaliyetlerin kentlerin ulusal ve uluslararası boyutta tanınmasına katkı sağladığını savunan başka çalışmalar da (Albeni, 2001; Kniazev, 2004; OECD, 2007; Özbay, 2013) bulunmaktadır. Bu çalışmalara göre, üniversiteler kentin dış dünya ile irtibat kurmasında anahtar bir role sahiptirler.

Araştırma bulguları, Adıyaman Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen çeşitli etkinliklerin kentte sosyal ve kültürel hayatın gelişimine destek olduğunu ortaya koymaktadır. Daha önceleri sosyal ve kültürel faaliyetlere neredeyse yabancı olan Adıyaman'da, üniversitenin kuruluşundan itibaren tiyatro, konser, festival, sergi, konferans, panel vb. etkinliklerin yıldan yıla çoğaldığı gözlenmektedir. Üniversitenin *aktif kültürel zenginleştirme* işlevini işaret eden bu etkinlikler, kent-üniversite etkileşimini artırmakta ve kentin sosyo-kültürel yaşamına hareketlilik getirmektedir. Adıyaman Üniversitesinin, bu yönüyle, kent için önemli bir kültür sağlayıcısı olduğu söylenebilir. Çünkü üniversite, bir yandan farklı kesimleri kültürel ve sanatsal ürünler ile tanıştırmak kent kültürünün zenginleşmesine katkıda bulunurken, diğer yandan halka açık sempozyumlar, konferanslar, paneller vb. bilgi aktarma kanallarıyla toplumdaki kültür seviyesinin yükselmesine yardımcı olmaktadır. Bunu doğrular şekilde, Chatterton ve Goddard (2000) tarafından yapılan bir çalışmada, üniversitelerin desteğiyle sergilenen tiyatro oyunlarının, konserlerin vs. kentlerin kültürel seviyesini artırdığı sonucuna varılmıştır. Ulusal ve uluslararası literatürdeki başka birçok çalışmada (Chatterton, 2000; Charles, 2001; Yılmaz ve Kaynak, 2011; Özbay, 2013; Sönmez ve Başkaya, 2013; Yayar ve Demir, 2013; Akengin ve Kaykı, 2013), üniversite kurulan

kentlerde kültürel faaliyetlerin kayda değer bir artış gösterdiği ve bunun sosyal hayatta canlanmaya yol açtığı belirtilmektedir.

Araştırmanın vardığı başka bir sonuca göre, Adıyaman Üniversitesi sayesinde, kentte sosyal ve kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği mekânlar çoğalmıştır. Üniversitenin sahip olduğu salonların ve diğer tesislerin bu anlamda önemli bir ihtiyacı karşıladığı anlaşılmaktadır. Nitekim kentteki diğer kamu kuruluşlarının ya da sivil toplum örgütlerinin, düzenledikleri çeşitli etkinliklerde genellikle üniversitenin salonlarından, tesislerinden, hatta teknik imkânlarından yararlandıkları gözlenmektedir. Bu veriler ışığında, Adıyaman Üniversitesinin sosyal ve kültürel faaliyetler için kente maddi bir altyapı sunduğunu ifade etmek mümkündür.

Araştırmada, bazı katılımcıların, üniversite tarafından düzenlenen bilimsel ve kültürel etkinliklerin yetersiz olduğu yahut da kent halkına gereği kadar fayda sağlamadığı kanısında oldukları tespit edilmektedir. Daha da öte, Adıyaman halkının bu etkinliklere istenen düzeyde rağbet göstermediği ortaya çıkmaktadır. Araştırmaya katılan kent sakinlerinin büyük çoğunluğu, üniversitenin düzenlediği herhangi bir etkinliğe katılmadığını ya da kurumun sosyal tesislerinden bir kez olsun yararlanmadığını belirtmektedir. İlâveten, halkın üniversitenin etkinliklerinden haberdar olmadığı vurgulanmaktadır. Bu noktadan hareketle, Adıyaman Üniversitesinin öncelikli olarak, kent halkının ihtiyaç duyduğu veya ilgisini çekecek türde bilimsel, sosyal ve kültürel faaliyetlere ağırlık vermesi gerektiğini söylemeliyiz. Ayrıca, üniversitenin, iletişim kanallarını sürekli açık tutarak yapılan tüm etkinlikleri halka duyurması ve katılımı teşvik etmesi önem arz etmektedir. Çünkü literatürdeki birçok çalışma (Brockliss, 2000; Bilginoğlu vd., 2002; Bruning vd., 2006; Taşçı vd., 2011) göstermiştir ki, üniversitenin sunduğu entelektüel ve kültürel etkinlikler, kent halkı ile üniversite arasında organik bir bağın oluşmasına yardım etmekte ve karşılıklı etkileşime zemin hazırlamaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen önemli bulgulardan biri, Adıyaman Üniversitesinin bazı sosyo-kültürel alanlarda kentin gelişimine yeterli desteği sağlayamadığına veya kendisinden beklenen etkiyi yaratamadığına ilişkindir. Bu alanların başında turizm gelmektedir. Katılımcılar, Adıyaman'ın sahip olduğu turizm potansiyelinin harekete geçirilmesinde üniversiteye önemli görevler düştüğünü, ancak üniversitenin bu so-

rumluluğun gereğini yerine getiremediğini ileri sürmektedir. Onlara göre, Adıyaman Üniversitesi elindeki tüm olanaklara rağmen kent turizminin canlanmasına katkı sağlayacak çalışmalardan uzak kalmaktadır. Araştırmada, ayrıca, kentin doğal ve kültürel mirasının korunmasında ve kente has zenginliklerin gün yüzüne çıkarılmasında üniversitenin gerekli desteği sağlayamadığına dikkat çekilmektedir. Oysa bu konuda yapılan bazı çalışmalarda (Charles, 2001) ve hazırlanan raporlarda (YÖK, 2007), üniversitelerin, buldukları kentlerin doğal ve kültürel mirasının korunmasını misyon edinmeleri gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Son olarak, bazı katılımcılara göre, Adıyaman Üniversitesi kentin sosyal ve kültürel gelişimiyle ilgili kendisinden beklenen öncülük rolünü de hakkıyla oynayamamaktadır. Üniversitenin kente liderlik edemediğini belirten bu katılımcılar, kurumun diğer paydaşlarla iş birliği içinde bir örgütlenmeye ön ayak olamadığı ve bu suretle sosyal sermayeyi hareketlendirmede başarısız olduğu görüşündedir.

Araştırmada, üniversitenin ya da öğrencilerin kentin sosyal ve kültürel yaşamını olumsuz etkileyen yönlerinin olup olmadığı da belirlenmeye çalışılmıştır. Uygulanan anketlerden elde edilen sonuçlar, katılımcıların bu konuda net bir tutum ortaya koymadıklarını göstermektedir. Nitelikli anketler içerisindeki tutum ölçeğinde yer alan bu kapsamdaki olumsuz önermelere katılma düzeyleri ortalaması “kararsızım” şeklinde gerçekleşmiştir. Buna dayanarak, katılımcıların, öğrencilerin yaşam tarzlarıyla kentin kültürel değerlerini zedelediğine, giyimleriyle, davranışlarıyla yerli gençlere kötü örnek oluşturduğuna veya kültürel yozlaşmaya yol açtığına dair belirgin bir algılarının olmadığı söylenebilir. Katılımcılar, aynı zamanda, öğrencilerle komşu olmakla ilgili de olumsuz bir tuma sahip değildir.

Araştırmanın görüşme sürecinde ise, bazı katılımcılar, Adıyaman Üniversitesinin kentin geleneksel kültür yapısına az da olsa bazı olumsuz etkilerde bulunduğunu dile getirmişlerdir. Bu katılımcılar, öğrencilerin, zaman zaman, kentin kültürel değerleriyle bağdaşmayan bir takım davranışlar sergileyerek Adıyamanlı gençlere kötü örnek olduğunu ve aile baskısından kurtulan kimi öğrencilerin serbest yaşam tarzlarıyla kentte kültürel dejenerasyon riski yarattıklarını öne sürmektedir. Bunların yanı sıra ifade edilen olumsuzluklardan biri, üniversite ile birlikte

kentte bazı suç türlerinin arttığıdır. Yine de, katılımcıların, bahsettikleri bu olumsuz durumların genelleştirilemeyecek kadar sınırlı olduğunu ve halk ile öğrenci arasında istisnalar dışında bir çatışmanın bulunmadığını üzerine basarak vurguladıkları dikkat çekmektedir.

Sosyal açıdan kapalı ve geleneksel kültürel yapının ağır bastığı kentlerde, üniversite öğrencilerinin yaşam biçimleri toplumsal dokuyu tehdit eden bir risk olarak algılanabilmektedir. Bu sebeple, farklı kültürlerden gelen insanların bulunduğu kent ortamında yabancılaşma, hoşgörüsüzlük ve dışlanma gibi sorunlar yaşanabilmektedir. Buna rağmen, üniversiteler, özellikle geri kalmış kentlerde, gelişmeye engel olan geleneksel kültürel yapıların ortadan kalkmasında ve çağdaş yapıların etkinliğinin artmasında önemli bir işleve sahiptir. Üniversiteyle birlikte, farklı kültürlerden gelen genç ve dinamik bir kitle, kent halkının kültürel anlamda zenginleşmesini sağlamakta ve kente ait bir takım geleneksel davranış kalıplarını değiştirmektedir. Böylece, kentlerin kültürel yelpazesi farklılıklara karşı hoşgörü, saygı ve anlayış yönünde genişlemektedir. Ancak üniversitelerin bu işlevlerini tam olarak yerine getirebilmesi, bir ölçüde, kent halkının öğrencilerin kültürel değerlerine, yaşam tarzlarına saygı göstermesine ve sosyal izolasyona meydan vermeden onların toplumla bütünleşmelerine destek olmasına bağlıdır.

EXTENDED ABSTRACT

**Social and Cultural Functions of Universities
Intended for the Cities in Which They Were Born:
The Case of Adıyaman**

*

Mahmut Gürsoy

Adıyaman University

Along with social changes, university has become a multifunctional urban institution in accordance with the public service mission charged to it besides its traditional functions. It is expected that universities, which are seen as development tools in many countries today and thus spread in undeveloped/depressed regions, will make various contributions to the development of the cities where they are founded. The new form of the universities, that are shaped by the pressures of keeping up with the economic, political, social and cultural changes that the societies face is *multiversity*. The concept of multiversity attracts attention to the fact that the institution has transformed into a multifunctional form dependent to the evolution of society. Universities are no longer institutions which were indifferent to their social environment and buried into their ivory towers. The new university is sensitive to the needs of the community and carries its services beyond campus boundaries. With this structural differentiation, the universities have become the actors involved in social and cultural development of their regions.

The universities in Turkey are also seen as institutions that will contribute to reduce inequalities between regions by improving social, economic and cultural structure of the cities into which they were born. Within this framework, universities, considered as urban development dynamic, have become one of the important pillars of the state's regional development policies. Thus, as a result of the government policy spreading the universities to the country, especially to the underdeveloped regions of the country, as of 2010, there is no city without a university.

The aim of this research is to determine the changes/improvements that the universities -spreaded all over the country with the slogan of "an university in every city"- have created in the social and cultural structure of the cities where they were established as means of development for removing interregional inequalities and to define the attitudes and the opinions of urban residents in the case of Adıyaman city and Adıyaman University. The research also aims to analyze how social and cultural activities of the university functions for the improvement of urban culture and to determine the effects of the young and dynamic masses from different cultures on cultural enrichment and the traditional cultural structure. Because their social, economic and cultural impacts, their public services and their contribution to urban development will rationalize the dissemination of universities across the country. However, as mentioned in "Turkey's Higher Education Strategy" information necessary to evaluate the social and cultural impacts of universities intended for urban development is not enough. For this reason, the necessity of collecting systematic information starting from the "case studies" is obvious.

In this research, in order to examine the subject multidimensional and comprehensive and understand it in a holistic and rich framework, mixed method was chosen in which quantitative and qualitative methods were used together by supporting one another. Data were collected by means of multiple data collection tools: Survey, in depth interview and document review techniques.

The findings of the research reveal that Adıyaman University has important functions in the social and cultural development of the city. First of all, it is seen that for getting higher education coming together of individuals -who have grown up in different cultures and who have different traditions, thoughts and beliefs- lead to cultural diversity in the city. The multicultural structure that is constituted in the city by university allows the interaction of different cultural identities. Adıyaman University offers the city people the chance to recognize different cultures. Moreover, on the one hand, while the indigenous people are acquainted with different cultures and on the other hand they catch the opportunity to transfer their culture to others. The cultural exchange in this way enriches the local culture of the city. Cultural exchange enables the inhabi-

tants to consider different cultures and lifestyles as a wealth, not as a threat.

The findings of the research point out that since the foundation of the university the people of Adıyaman were getting used to behaviours, ideas and lifestyles that were considered as heterodox in the past. In other words, Adıyaman University fulfills an important role in the development of understanding and tolerance towards differences and the reduction of cultural prejudices.

Adıyaman University is perceived as an institution that stimulates social and cultural life in the city. It is seen that the participants have the opinion that the city has become relatively modern and the cultural level has increased thanks to the university. Also academic studies and socio-cultural activities conducted by the university increase the recognition of Adıyaman. Because an important chance appears to introduce the local culture and city-specific richness to the whole country through people who came to Adıyaman for higher education from all over Turkey.

Research findings reveal that various activities carried out by Adıyaman University support the development of social and cultural life in the city. These activities, which indicate the university's "active cultural enrichment" function, increase town-gown interaction and bring mobility to the socio-cultural life of the city. With its this aspect it can be said that Adıyaman University is a culture provider for the city. Additionally, it is observed that other public institutions or non-governmental organizations in the city usually benefit from the halls, facilities and even technical facilities of the university in the various activities they organize. In the light of this data, it is possible to state that Adıyaman University provides a material infrastructure for social and cultural activities.

One of the important findings of the study was that Adıyaman University could not provide sufficient support for the development of the city in some socio-cultural areas or could not create the expected effect. For instance, participants argue that the university has important duties in mobilizing the tourism potential of Adıyaman, but the university has not fulfilled the requirements of this responsibility. In addition, it is pointed out that the university has not provided the necessary support for the preservation of the city's natural and cultural heritage and it is unsuf-

ficient to uncover richness of the city. According to the research, Adıyaman University cannot play the pioneering role of the city on its social and cultural development. Participants are of the view that the university cannot lead to an organization in cooperation with other stakeholders and thus fails to mobilize social capital.

It appears that the university has some negative functions besides its positive functions on social and cultural development of Adıyaman. Some participants stated that Adıyaman University has some negative effects on the traditional cultural structure of the city. They suggest that students occasionally show a bad example to the young people of Adıyaman by exhibiting a number of behaviors that are incompatible with the cultural values of the city, and that some students who have survived family pressure create a risk of cultural degeneration in the city with their free lifestyle. Besides, one of the negativities expressed is that some types of crime have increased in the city with the university. Nevertheless, it is noteworthy that the participants emphasized that these negative situations are too limited to be generalized and that there is no conflict between the public and the student without any exceptions.

In cities where socially closed and traditional cultural structures dominate, life styles of university students can be perceived as a risk that threatens social fabric. For this reason, there may be problems such as alienation, intolerance and exclusion in the city environment where people from different cultures meet. However, universities have important functions in the elimination of traditional cultural structures that prevent development, especially in the underdeveloped cities and increase the efficiency of contemporary structures. With the establishment of the university, a young and dynamic mass coming from different cultures provides cultural enrichment of urban people and changes some traditional behavior patterns of the city. Thus, the cultural spectrum of cities is expanding towards tolerance, respect and understanding. However, the ability of universities to fully fulfill these functions depends on the city people's respect for students' cultural values, lifestyles and support their integration with the community without giving rise to social isolation.

Kaynakça/References

- Adıyaman Üniversitesi [ADYÜ]. (2015). *Adıyaman Üniversitesi 2015-2019 stratejik planı*. Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı.
- Adıyaman Üniversitesi [ADYÜ]. (2017). *Adıyaman Üniversitesi 2016 yılı faaliyet raporu*. Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı.
- Akengin, H. ve Kaykı, A. (2013). Şehirleşme-üniversite ilişkisine bir örnek: Gazimağusa. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 28, 501-525.
- Aktay, Y. (2003). Üniversiteden multiversiteye taşra-merkez diyalektiği. *Toplum ve Bilim Dergisi*, 97, 93-122.
- Albeni, M. (2001). Yükseköğretim kurumlarının gelişmekte olan bölgeler üzerindeki etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 137-158.
- Arbo, P. ve Benneworth, P. (2007). *Understanding the regional contribution of higher education institutions: A literature review* (OECD Education Working Papers No.9.). Paris: OECD Publishing.
- Bagchi-Sen, S. ve Lawton Smith, H. (2012). The role of university as an agent of regional economic development. *Geography Compass*, 6 (7), 439-453.
- Bender, T. (1998). Scholarship, local life and the necessity of worldliness. In H. van der Wusten (Ed.). *The Urban University and its Identity: Roots, Location, Roles* (pp. 17-28). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Benson, L. ve Harkavy, I. (2000). Higher education's third Revolution: The emergence of democratic cosmopolitan civic university. *Cityscape*, 5 (1), 47-57.
- Bilginöglü, M. A., Atik, H., Türker, O., Pamuk, Y. ve Düzgün, R. (2002). *Erciyes Üniversitesinin Kayseri ilinin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısına etkileri*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- Binici, F. Ö. ve Koyuncu, B. (2015). Üniversite öğrencilerinin 2012-2013 harcamalarının Bitlis ili ekonomisine katkısının incelenmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (1), 113-126.
- Brockliss, K. (2000). Gown and town: The university and the city in Europe, 1200-2000. *Minerva*, 38 (2), 147-170.

- Bruning, S. D., McGrew, S. ve Cooper, M. (2006). Town-gown relationship: Exploring university-community engagement from the perspective of community members. *Public Relations Review*, 32 (2), 125-130.
- Charles, D. (2001). *Universities and regional development*. Final Report of the project funded by European Community under the Targeted Socio-Economic Research. Retrieved May 25, 2017, from <http://cordis.europa.eu/documents/documentlibrary/78645501EN6.pdf>
- Charles, D. (2003). Universities and territorial development: Reshaping the regional role of UK. Universities. *Local Economy*, 18 (1), 7-20.
- Chatterton, P. (2000). The cultural role of universities in the community: Revisiting the university–community debate. *Environment and Planning*, 32, 165-181.
- Chatterton, P. ve Goddard, J. (2000). The response of higher education institutions to regional needs. *European Journal of Education*, 35 (4), 475-496.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Devlet Planlama Teşkilatı [DPT]. (1984). *Beşinci beş yıllık kalkınma planı (1985-1989)*. Ankara: DPT Yayınları.
- Durman, M. (1998). *Sosyo-ekonomik yapının değişiminde üniversitenin rolü (Dumlupınar Üniversitesi örneği)*. Yayımlanmamış doktora tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Erjem, Y. (2015, Nisan). *Sosyal, kültürel ve ekonomik işlevler bağlamında üniversite kent ilişkisi: Mersin ve Mersin Üniversitesi örneği*. I. Uluslararası Kent Araştırmaları Kongresinde sunulan bildiri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- European Commission. (2011). *Connecting universities to regional growth: A practical guide*. Retrieved March 12, 2017, from <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/-/connecting-universities-to-regional-growth-a-practical-guide?inheritRedirect=true>
- Goldstein, H. A. ve Drucker, J. (2006). The economic development impacts of universities on regions: Do size and distance matter? *Economic Development Quarterly*, 20, 22-43.

- Gültekin, N., Çelik, A. ve Nas, Z. (2008). Üniversitelerin kuruldukları kente katkıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (24), 264-269.
- Gürkaynak, M. R. ve Kasımoğlu, M. (2004). Türkiye’de üniversite-komşu çevre etkileşimi: İşbirliği için bir ön çalışma. *Amme İdaresi Dergisi*, 37 (3), 147-162.
- Hedin, S. (Ed.). (2009). *Higher education institutions as drivers of regional development in the Nordic countries* (Nordregio Working Paper 2009:3). Stocholm: Nordregio.
- Heper, M. (1973). Üniversitenin işlevleri ve toplumsal değişim. *Amme İdaresi Dergisi*, 6 (1), 43-56.
- Huggins, R. ve Cooke, P. (1997). The economic impact of Cardiff University: Innovation, learning and job generation. *GeoJournal*, 41 (4), 325-337.
- Johnson, R. B. ve Onwuegbuzie, A. j. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher*, 33 (7), 14-26.
- Karataş, M. (2002). *Üniversitelerin sosyo-ekonomik gelişmedeki rolü ve önemi (Muğla Üniversitesi örneği)*. Yayımlanmamış doktora tezi, Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Kavili Arap, S. (2014). Üniversite kent etkileşiminden beklentiler. *Toplum ve Demokrasi*, 17 (18), 105-119.
- Kniazev, E. (2004). University strategy in regional development. In M. Shattock, E. Kniazev, N. Pelikhov, A. Sandgren and N. Toivonen (Ed.). *New Trends in Higher Education: Entrepreneurialism and the Transformation of Russian Universities* (pp. 151-159). Paris: International Institute for Educational Planning, UNESCO.
- Oktay, D. (2007). Üniversite-kent ilişkisi. *Yapı Dergisi*, 302, 42-47.
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (1982). *The university and the community: The problems of changing relationships*. Paris: OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2007). *Higher education and regions: Globally competitive, locally engaged*. Paris: OECD Publishing.

- Özbay, Ö. (2013). Üniversite ve sosyal çevresi: Niğde Üniversitesi ve Niğde. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (1), 1-63.
- Özdemir, E. (2010). Kentin tanımlanmasında sosyolojik yaklaşımlar: Toplumsal süreç ve/veya mekânın çözümlenmesi. *İdeal Kent: Kent Araştırmaları Dergisi*, 1, 44-77.
- Parellada, F. S. ve Bertran, J. C. (1999). The responses of higher education to global challenge: Innovative and human resources development. *Higher Education in Europe*, 24 (1), 67-79.
- Rothaermel, F. T., Agung, S. D. ve Jiang, L. (2007). University entrepreneurship: A taxonomy of the literature. *Industrial and Corporate Change*, 16 (4), 691-791.
- Rykun, A. Y., Yuzhaninov, K. M. ve Vychuzhanina, E. V. (2015). Universities and local communities: Problems and perspectives of interaction. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 200, 359-365.
- Sağır, A. ve Dikici, E. (2011). Yeni göçmenlik mekânları olarak yeni kurulan üniversiteler: Ordu Üniversitesi örneğinde öğrencilerin bütünleşme sorunları. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 217-251.
- Sağır, A. ve İnci, Ü. H. (2013). Karabük'te üniversite algısı. Karabük Üniversitesi örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 49-81.
- Scott, J. C. (2006). The mission of university: Medieval to postmodern transformations. *The Journal of Higher Education*, 77 (1), 1-39.
- Shils, E. (1988). The university, the city and the world: Chicago and the University of Chicago. In T. Bender (Ed.). *The University and the City: From Medieval Origins to the Present* (pp. 210-230). New York: Oxford University Press, Inc.
- Sönmez, M. E. ve Başkaya, Z. (2013). Üniversitelerin şehirlerin ekonomisi ve şehir içi arazi kullanımı üzerindeki etkileri: Kilis 7 Aralık Üniversitesi örneği. *III. Uluslararası Coğrafya Sempozyumu (10-13 Haziran 2013, Antalya) Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 541-552). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Tashakkori, A. ve Creswell, J. W. (2007). The new era of mixed methods. *Journal of Mixed Methods*, 1 (1), 2-8.

- Taşcı, D., Gökalp, E., Genç Kumtepe, E., Kumtepe, A. T. ve Toprak, E. (2011). Kentin üniversite algısı: Anadolu Üniversitesi ve Eskişehir örneği. *Amme İdaresi Dergisi*, 44 (2), 131-146.
- Taşcı, D., Gökalp, E., Genç Kumtepe, E., Kumtepe, A. T., Toprak, E., Tosunoğlu, T. T. ve Sürmeli, A. (2008). *Anadolu Üniversitesinin Eskişehir'e etkileri ve şehrin üniversiteyi algılayışı*. F. Sürmeli (Ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Toprak, B., Bozan, İ., Morgül, T. ve Şener, N. (2009). *Türkiye'de farklı olmak: Din ve muhafazakârlık ekseninde ötekileştirilenler*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Turgut, M. F. ve Baykal, Y. (1992). *Ölçme teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Vural Yılmaz, D. ve Yılmaz, C. (2013). Kent-cübbe ilişkisi: Üniversiteler ve Anadolu kentlerinin öğrencileşmesi. C. Ergun, M. Güneş ve A. Dericioğulları Ergun (Ed.). *Kent Üzerine Özgür Yazılar* içinde (ss. 204-215). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Wilson, B. (2011). Social inclusion: Universities and regional development. *Journal of Adult and Continuing Education*, 17 (1), 98-114.
- Yayar, R. ve Demir, D. (2013). Gaziosmanpaşa Üniversitesinin Tokat ili ekonomisine etkisi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 5 (8), 106-122.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, C. (2011). Anadolu kentlerinin öğrencileşmesi: Başka bir kentleşme deneyimi. *Sosyoloji Dergisi*, 25, 1-17.
- Yılmaz, M. K. ve Kaynak, S. (2011). Sosyo-ekonomik dönüşüm sürecinde üniversitelerin rolü ve yöre halkının üniversiteden beklentileri ile ilgili bir uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (4), 55-73.
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (2007). *Türkiye'nin yükseköğretim stratejisi*. Ankara: YÖK Yayınları.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Gürsoy, M. (2018). Üniversitelerin içinde doğdukları kentlere yönelik sosyal ve kültürel işlevleri: Adıyaman örneği. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 1369-1414. DOI: 10.26466/opus.472674